

Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2017 r.

Population, vital statistics and migration
in Wielkopolskie Voivodship in 2017

Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2017 r.

Population, vital statistics and migration
in Wielkopolskie Voivodship in 2017

Opracowanie merytoryczne:

Content-related works:

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistics Office in Poznań, Centre for Regional Surveys of Wielkopolska – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski:

Editorial team:

Agnieszka Bieniek, Ewa Filipczuk, Marta Kowalczyk, Katarzyna Piętak

Kierujący:

Supervisor:

Ewa Kowalka

Skład i opracowanie graficzne:

Typesetting and graphics:

Ewa Kowalka, Krzysztof Wołowicz

ISSN 1733-6945

Publikacja dostępna na stronie:

Publication available on website:

<http://poznan.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Publikacja *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2017 r.* jest cyklicznym opracowaniem poświęconym bieżącej sytuacji demograficznej województwa wielkopolskiego. W zakresie konstrukcji oraz formy prezentacji tegoroczne wydanie nawiązuje do poprzedniej edycji.

Zasadniczą część opracowania stanowią tablice, w których zawarto bogaty zestaw informacji dotyczących m.in. stanu i struktury ludności, ruchu naturalnego, kierunków i natężenia migracji, mediany wieku i przeciętnego trwania życia, a także płodności kobiet i współczynników reprodukcji ludności. Dane zaprezentowano w przekroju terytorialnym, wyniki ilustrując dodatkowo wykresami mapowymi podkreślającymi przestrzenny aspekt analizowanych zjawisk. Podstawowe elementy ruchu naturalnego, takie jak urodzenia żywe, zgony, małżeństwa, separacje i rozwody przedstawiono w ujęciu strukturalnym. Sytuację demograficzną województwa wielkopolskiego ukazano na tle wielkości ogólnopolskich i w odniesieniu do pozostałych województw. Podsumowaniem opracowania jest komentarz, w którym dokonano syntezy przedstawionych wyników.

Bardziej szczegółowe informacje o stanie i strukturze ludności oraz o ruchu naturalnym i migracjach dostępne są na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl> → Banki i bazy danych – między innymi w bazie *Demografia*, w *Banku Danych Lokalnych* oraz w ramach *Platformy Analitycznej SWAiD – Dziedziczne Bazy Wiedzy – Demografia*.

Przekazując Państwu publikację *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2017 r.*, mam nadzieję, że okaże się ona cennym źródłem informacji dla wszystkich osób i instytucji zainteresowanych tą problematyką. Będziemy zobowiązani za wszelkie sugestie dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na lepsze dostosowanie kolejnych edycji do potrzeb odbiorców.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Preface

The publication entitled *Population, vital statistics and migration in Wielkopolskie Voivodship in 2017* is a periodical statistical review of the demographic situation in the Wielkopolskie Voivodship. In terms of its scope, structure and form of presentation, the publication continues the format of the previous edition.

The major part of the review consists of tables which comprise a wide range of information about the population structure, vital statistics, directions and intensity of migration, median age and life expectancy, women's fertility and reproduction rates. Data is presented in territorial breakdowns, using maps to highlight the spatial variation of the phenomena of interest. Basic elements of vital statistics, such as live births and deaths, marriages, separations and divorces are broken down by age and sex. The demographic situation of the voivodship is contrasted with figures for the whole country and other voivodships.

The review concludes with a commentary containing a synthesis of the results of survey.

More detailed information on the state and structure of the population, vital statistics and migration is available on the Statistics Poland website <http://www.stat.gov.pl> → Databases – it can be found in the Demography Base, the Local Data Bank and on the SWAiD Analytical Platform – Knowledge Databases – Demography.

I hope that the publication *Population, vital statistics and migration in Wielkopolskie Voivodship in 2017* will be a valuable source of information for all persons and institutions interested in these problems. We always appreciate any suggestions about the scope and structure of this publication which let us improve future editions in an effort to better meet the needs of our readers.

Director
of the Statistical Office in Poznań

Jacek Kowalewski

Spis treści Contents

	Str. Page
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty <i>Symbols. Major abbreviations</i>	10
Synteza <i>Executive summary</i>	11
Liczba i struktura ludności <i>Number and structure of population</i>	13
Ruch naturalny ludności <i>Vital statistics of population</i>	19
Migracje ludności <i>Migration of population</i>	27
Typologia demograficzna według metody Webba <i>Demographic typology by Webb's method</i>	30
Uwagi metodyczne <i>Methodological notes</i>	33
	35

Spis wykresów List of charts

1	Liczba kobiet na 100 mężczyzn według wieku w 2017 r. <i>Number of females per 100 males by age in 2017</i>	14
2	Mediana wieku ludności <i>Median age of population</i>	15
3	Ludność według płci i wieku w 2017 r. <i>Population by sex and age in 2017</i>	16
4	Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2017 r. <i>The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2017</i>	17
5	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Non-working age population per 100 persons of working age</i>	18
6	Ruch naturalny na 1000 ludności <i>Vital statistics per 1000 population</i>	19
7	Małżeństwa zawarte na 1000 ludności <i>Marriages contracted per 1000 population</i>	21
8	Mediana wieku nowożeńców <i>Median age of bridegrooms and brides</i>	22
9	Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat <i>Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years</i>	24
10	Współczynniki reprodukcji ludności <i>Reproduction rates of population</i>	25
11	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat <i>Life expectancy at 0 age</i>	26
12	Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały <i>Internal and international migration of population for permanent residence</i>	27

Spis map
List of maps

1	Ludność według gmin i powiatów w 2017 r. <i>Population by gminas and powiats in 2017</i>	13
2	Ruch naturalny ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2017 r. <i>Vital statistics by gminas, powiats and subregions in 2017</i>	20
3	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2017 r. <i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population by gminas, powiats and subregions in 2017</i>	29
4	Typologia demograficzna gmin i powiatów według metody Webba w 2017 r. <i>Demographic typology of gminas and powiats by Webb's method in 2017</i>	32

Spis tablic
List of tablesTABLICE PRZEGLĄDOWE
REVIEW TABLES

I	Stan, ruch naturalny i saldo migracji według podregionów, powiatów i gmin w 2017 r. <i>Population, vital statistics and net migration by subregions, powiats and gminas in 2017</i>
II	Ruch naturalny i saldo migracji według województw w 2017 r. <i>Vital statistics and net migration by voivodships in 2017</i>
III	Podstawowe dane demograficzne dla województwa wielkopolskiego (2000–2017) <i>Basic demographic data for Wielkopolskie Voivodship (2000–2017)</i>
IV	Uzeregowanie gmin województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2017 r. <i>Arrangement of gminas of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2017</i>
V	Uzeregowanie powiatów i miast na prawach powiatu województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2017 r. <i>Arrangement of powiats and cities with powiat status of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2017</i>
VI	Uzeregowanie województw według wybranych cech w 2017 r. <i>Arrangement of voivodships by selected characteristics in 2017</i>

STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI
SIZE AND STRUCTURE OF POPULATION

1	Ludność według płci, wieku i miejsca zamieszkania w 2017 r. <i>Population by sex, age and place of residence in 2017</i>
2	Ludność według płci i wieku oraz podregionów, powiatów i gmin w 2017 r. <i>Population by sex and age as well as subregions, powiats and gminas in 2017</i>
3	Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według podregionów, powiatów i gmin w 2017 r. <i>Working and non-working age population by subregions, powiats and gminas in 2017</i>
4	Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku oraz podregionów, powiatów i gmin w 2017 r. <i>Population by biological and educational groups of age as well as subregions, powiats and gminas in 2017</i>
5	Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci, miejsca zamieszkania oraz podregionów i powiatów w 2017 r. <i>Median age of population by sex, place of residence as well as subregions and powiats in 2017</i>
6	Powiaty i ludność w powiatach w 2017 r. <i>Powiats and population in powiats in 2017</i>
7	Miasta i ludność w miastach w 2017 r. <i>Towns and urban population in 2017</i>

- 8 Gminy zamieszkane przez ludność wiejską w 2017 r.
Gminas inhabited by rural population in 2017
- 9 Ludność według płci, miejsca zamieszkania i województw w 2017 r.
Population by sex, place of residence and voivodships in 2017
- 10 Ludność według płci i wieku oraz województw w 2017 r.
Population by sex and age as well as voivodships in 2017
- 11 Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku oraz województw w 2017 r.
Population by biological and educational groups of age as well as voivodships in 2017
- 12 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według województw w 2017 r.
Working and non-working age population by voivodships in 2017

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

VITAL STATISTICS OF POPULATION

Małżeństwa

Marriages

- 1 (13) Małżeństwa zawarte w 2017 r. według wieku nowożeńców
Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2017
- 2 (14) Nowożeńcy w 2017 r. według wieku
Bridegrooms and brides by age in 2017
- 3 (15) Małżeństwa zawarte w 2017 r. według poziomu wykształcenia nowożeńców
Marriages contracted by educational level of bridegrooms and brides in 2017
- 4 (16) Małżeństwa wyznaniowe zawarte w 2017 r.
Church or religious marriages contracted in 2017
- 5 (17) Małżeństwa zawarte w 2017 r. według podregionów i powiatów
Marriages contracted by subregions and powiats in 2017

Separacje

Separations

- 6 (18) Separacje orzeczone prawomocnie w 2017 r. według wieku separowanych w momencie wniesienia powództwa
Separations by age of spouses at the moment of filling petition for separation in 2017
- 7 (19) Separacje orzeczone prawomocnie w 2017 r. według liczby małoletnich dzieci
Separations by number of underage children in 2017
- 8 (20) Separacje orzeczone prawomocnie w 2017 r. według podregionów i powiatów
Separations by subregions and powiats in 2017

Rozwody

Divorces

- 9 (21) Rozwody orzeczone prawomocnie w 2017 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa
Divorces by age of spouses at the moment of filling petition for divorce in 2017
- 10 (22) Rozwody orzeczone prawomocnie w 2017 r. według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie
Divorces by number of underage children in a marriage in 2017
- 11 (23) Rozwody orzeczone prawomocnie w 2017 r. według podregionów i powiatów
Divorces by subregions and powiats in 2017

Urodzenia żywe

Live births

- 12 (24) Urodzenia żywe w 2017 r. według kolejności urodzenia dziecka i wieku matki
Live births by birth order and age of mother in 2017
- 13 (25) Urodzenia żywe w 2017 r. według kolejności urodzenia dziecka i poziomu wykształcenia matki
Live births by birth order and educational level of mother in 2017
- 14 (26) Urodzenia żywe w 2017 r. według płci oraz podregionów i powiatów
Live births by sex as well as subregions and powiats in 2017

- 15 (27) Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2017 r. według podregionów i powiatów
Female fertility and reproduction rates of population by subregions and powiats in 2017
- 16 (28) Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności według województw w 2017 r.
Female fertility and reproduction rates of population by voivodships in 2017
- Zgony
Deaths
- 17 (29) Zgony w 2017 r. według płci i wieku
Deaths by sex and age in 2017
- 18 (30) Zgony w 2017 r. według płci i wieku oraz podregionów i powiatów
Deaths by sex and age as well as subregions and powiats in 2017
- 19 (31) Zgony w 2016 r. według wybranych przyczyn i płci zmarłych oraz podregionów i powiatów
Deaths by selected causes and sex of deceased as well as subregions and powiats in 2016
- 20 (32) Zgony niemowląt w 2017 r. według płci i wieku
Infant deaths by sex and age in 2017
- 21 (33) Zgony niemowląt w 2016 r. według wybranych przyczyn
Infant deaths by selected causes in 2016
- 22 (34) Przeciętne trwanie życia w 2017 r. według województw
Life expectancy by voivodships in 2017
- MIGRACJE LUDNOŚCI**
MIGRATION OF POPULATION
- Migracje wewnętrzne
Internal migration
- 1 (35) Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2017 r. według płci i wieku migrantów
Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants in 2017
- 2 (36) Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2017 r. według stanu cywilnego i płci migrantów
Internal migration of population for permanent residence by marital status and sex of migrants in 2017
- 3 (37) Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2017 r. według płci oraz podregionów i powiatów
Internal migration of population for permanent residence by sex as well as subregions and powiats in 2017
- 4 (38) Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2017 r. według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania
Internal migration of population for permanent residence by present and previous voivodship place of residence in 2017
- 5 (39) Migracje wewnętrzne ludności według podregionów, powiatów i gmin w 2017 r.
Internal migration of population by subregions, powiats and gminas in 2017
- 6 (40) Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci i wieku w 2017 r.
Population registered for temporary stay above 3 months by sex and age in 2017
- 7 (41) Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci i stanu cywilnego prawnego migrantów w 2017 r.
Population registered for temporary stay above 3 months by sex and legal marital status of migrants in 2017
- 8 (42) Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci, podregionów i powiatów w 2017 r.
Population registered for temporary stay above 3 months by sex, subregions and powiats in 2017
- Migracje zagraniczne
International migration
- 9 (43) Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały w 2017 r. według płci i wieku migrantów
International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants in 2017
- 10 (44) Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały w 2017 r. według kontynentów, krajów oraz płci migrantów
International migration of population for permanent residence by continents, countries as well as sex of migrants in 2017

- 11 (45) Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały w 2017 r. według podregionów i powiatów
International migration of population for permanent residence by subregions and powiats in 2017
- 12 (46) Osoby przybyłe z zagranicy zameldowane na pobyt czasowy ponad 3 miesiące w 2017 r.s według płci i wieku
Persons arrived from abroad registered for temporary stay above 3 months by sex and age in 2017
- 13 (47) Osoby przybyłe z zagranicy zameldowane na pobyt czasowy ponad 3 miesiące w 2017 r. według płci i kraju poprzedniego zamieszkania
Persons arrived from abroad registered for temporary stay above 3 months by sex and previous country of residence in 2017
- 14 (48) Osoby przybyłe z zagranicy zameldowane na pobyt czasowy ponad 3 miesiące w 2017 r. według płci oraz podregionów i powiatów
Persons arrived from abroad registered for temporary stay above 3 months by sex as well as subregions and powiats in 2017
- 15 (49) Ludność czasowo nieobecna w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy według płci i wieku w 2017 r.
Population temporarily absent above 6 months for departure abroad by sex and age in 2017
- 16 (50) Ludność czasowo nieobecna w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy według płci oraz kontynentów i wybranych krajów w 2017 r.
Population temporarily absent above 6 months for departure abroad by sex, continents and selected countries in 2017
- 17 (51) Ludność czasowo nieobecna w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy według płci oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Population temporarily absent above 6 months for departure abroad by sex as well as subregions and powiats in 2017
- Migracje wewnętrzne i zagraniczne
Internal and international migration
- 18 (52) Migracje ludności na pobyt stały w 2017 r. według płci oraz podregionów i powiatów
Migration of population for permanent residence by sex as well as subregions and powiats in 2017
- 19 (53) Migracje ludności według województw w 2017 r.
Migration of population by voivodships in 2017

Objaśnienia znaków umownych Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero</i>
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form.</i>
„W tym” "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma	used in figures presents decimal point.

Ważniejsze skróty Abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name	Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>	poz.	pozycja
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>	r.	rok
p.proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>	tabl.	tablica <i>table</i>
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>	Dz. U.	Dziennik Ustaw
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>	UE <i>EU</i>	Unia Europejska <i>European Union classification</i>
		WE <i>EC</i>	Wspólnoty Europejskie <i>European Communities</i>

W stosunku do obowiązującej Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych – X Rewizja zastosowano skrót. Zastosowany skrót i jego pełną nazwę podaje się poniżej:

In regard to current International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision) abbreviation is used. The abbreviation used and their full name is given below:

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
Wady rozwojowe wrodzone <i>Congenital anomalies</i>	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe <i>Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities</i>

Synteza

W 2017 r., w porównaniu z 2016 r., w województwie wielkopolskim zaobserwowano:

- wzrost liczby ludności (o 0,2%); liczba mieszkańców miast pozostała na poziomie sprzed roku, natomiast wzrosła liczba mieszkańców wsi (o 0,5%);
- utrzymanie się wskaźnika feminizacji na niezmiennym poziomie (106);
- wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym do 63,1 z 61,3;
- zmniejszenie się wskaźnika młodości i wzrost wieku środkowego ludności;
- spadek liczby zawartych małżeństw (o 1,1%) oraz liczby orzeczonych rozwodów (o 2,4%);
- wzrost liczby urodzeń żywych (o 5,8%) oraz liczby zgonów (o 2,9%);
- wzrost współczynnika przyrostu naturalnego ludności do 2,06 z 1,70;
- wzrost mediany wieku kobiet do 29,9 lat z 29,7 lat; wiek śródowny kobiet rodzących pierwsze dziecko pozostał na poziomie sprzed roku (27,6 lat);
- największy wzrost wskaźnika płodności kobiet w grupie wieku 25–29 lat do 110,17 z 101,82;
- wzrost współczynnika dzietności ogólnej do 1,58 z 1,47;
- utrzymanie się dodatniego salda migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały.

Ponadto według typologii J. W. Webba województwo nadal zalicza się do typu progresywnego – województwa zaludniającego się.

Executive summary

In 2017, in comparison with 2016, the following phenomena were observed in Wielkopolskie Voivodship:

- *a population increase by 0.2%; the number of urban residents remained at the same level as in the previous year, while the number of rural residents increased (by 0.5%);*
- *the number of females per 100 males remained unchanged (106);*
- *a rise in the number of people in non-productive age per 100 persons of working age from 61.3 to 63.1;*
- *a decrease in the number of children aged 0–14 per 100 people aged 65 or older and an increase in the median age;*
- *a fall in the number of contracted marriages (by 1.1%) and the number of divorces (by 2.4%);*
- *a rise in the number of live births (by 5.8%) and the number of deaths (by 2.9%);*
- *a rise in the rate of natural increase from 1.70 to 2.06;*
- *an increase in the median age of females to 29.9 years from 29.7; the median age of females giving birth to the first child remained the same as last year (27.6 years);*
- *the highest increase in the fertility rate for women aged 25–29 from 101.82 to 110.17;*
- *an increase in total fertility rate from 1.47 to 1.58;*
- *net internal and international migration for permanent residence remains positive.*

Also, according to J. W. Webb's population change typology, the voivodship can still be classified as a progressive type, with a growing population.

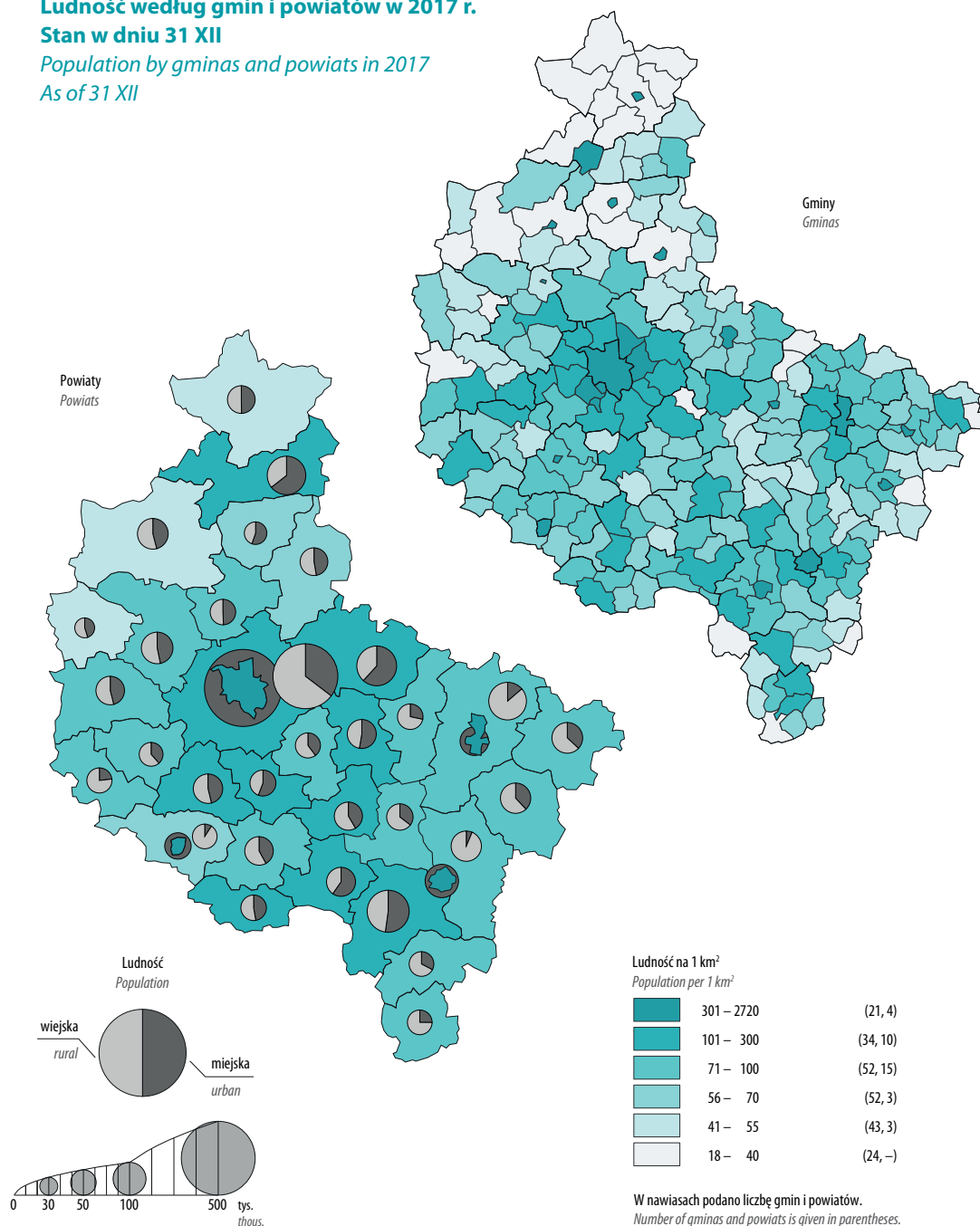
Liczba i struktura ludności

Number and structure of population

Według stanu na koniec 2017 r. w województwie wielkopolskim mieszkało 3489,2 tys. osób. W ciągu roku liczba ludności zwiększyła się o 7,6 tys. osób, tj. o 0,2%. Pod względem liczby ludności województwo wielkopolskie z udziałem 9,1% utrzymało się na 3. miejscu w kraju po mazowieckim (14,0%) i śląskim (11,8%). Na 1 km² powierzchni przypadało tu średnio 117 osób przy przeciętnej dla Polski 123 osoby na 1 km². Biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia województwo wielkopolskie zajmowało 8. lokatę w kraju i ze względu na tę cechę charakteryzowało się znacznym zróżnicowaniem – najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Poznaniu (2057 osób na 1 km²), najniższą natomiast w powiecie złotowskim (42 osoby).

Mapa 1. Ludność według gmin i powiatów w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Mapa 1. Population by gminas and powiats in 2017
As of 31 XII

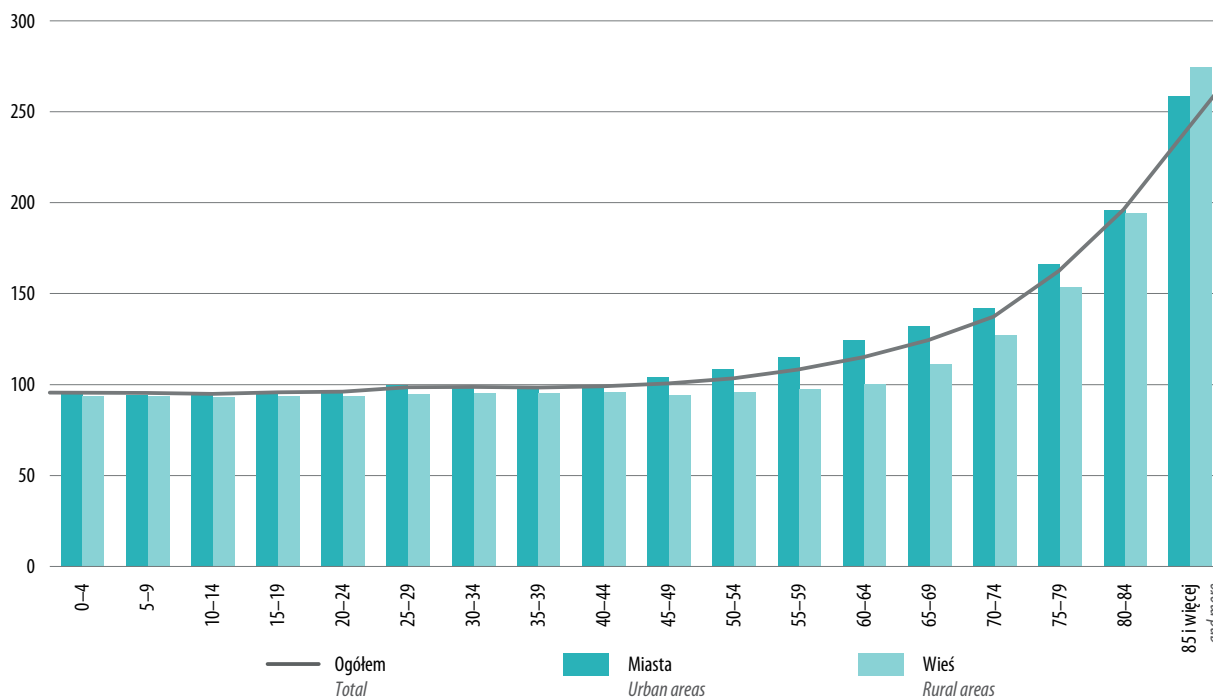

W strukturze ludności według miejsca zamieszkania przeważała ludność miejska. Pomimo systematycznego spadku wskaźnika urbanizacji, określającego udział ludności miejskiej w ludności ogółem, w 2017 r. mieszkańcy miast stanowili 54,6%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w 2016 r. W kraju udział ten wyniósł 60,1%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w roku poprzednim. Liczba mieszkańców wsi w ciągu roku zwiększyła się o 0,5%, a ich udział w ludności ogółem wzrósł o 0,1 p.proc. do 45,4%. W Polsce zanotowano w tym czasie wzrost liczby ludności na wsi o 0,1%, a odsetek ludności wiejskiej zwiększył się o 0,1 p.proc. do 39,9%.

Nie uległa zmianie struktura ludności według płci, nadal kobiety stanowiły większą część mieszkańców województwa. Ich udział kształtował się na poziomie 51,3% (w kraju 51,6%), a współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, wyniósł 105,5 (wobec 106,7 w kraju). W miastach przewaga liczebna kobiet była większa – na 100 mężczyzn przypadało przeciętnie 110,1 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan bliski równowadze płci (100,2 kobiet na 100 mężczyzn). Największe wartości współczynnik feminizacji osiągnął w miastach na prawach powiatu: w Kaliszu na 100 mężczyzn przypadało 115,0 kobiet, w Poznaniu – 114,4, w Koninie – 111,4, a w Lesznie – 108,7. Najbardziej wyrównane pod względem proporcji płci były powiaty leszczyński i grodziski, gdzie na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 100,3 i 100,8 kobiet. Przewaga liczebna jednej płci nad drugą zmieniała się wraz z wiekiem. W 2017 r., w kolejnych rocznikach aż do 47 roku życia włącznie, więcej było mężczyzn niż kobiet, a współczynnik feminizacji dla całego przedziału 0–47 lat wyniósł 96,2. Zdecydowaną dominację liczebną kobiet obserwuje się w starszych grupach wiekowych. W przedziale 65 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało ponad 150 kobiet, a w grupie wieku 80 lat i więcej przewaga kobiet była ponad dwukrotna.

Wykres 1. Liczba kobiet na 100 mężczyzn według wieku w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

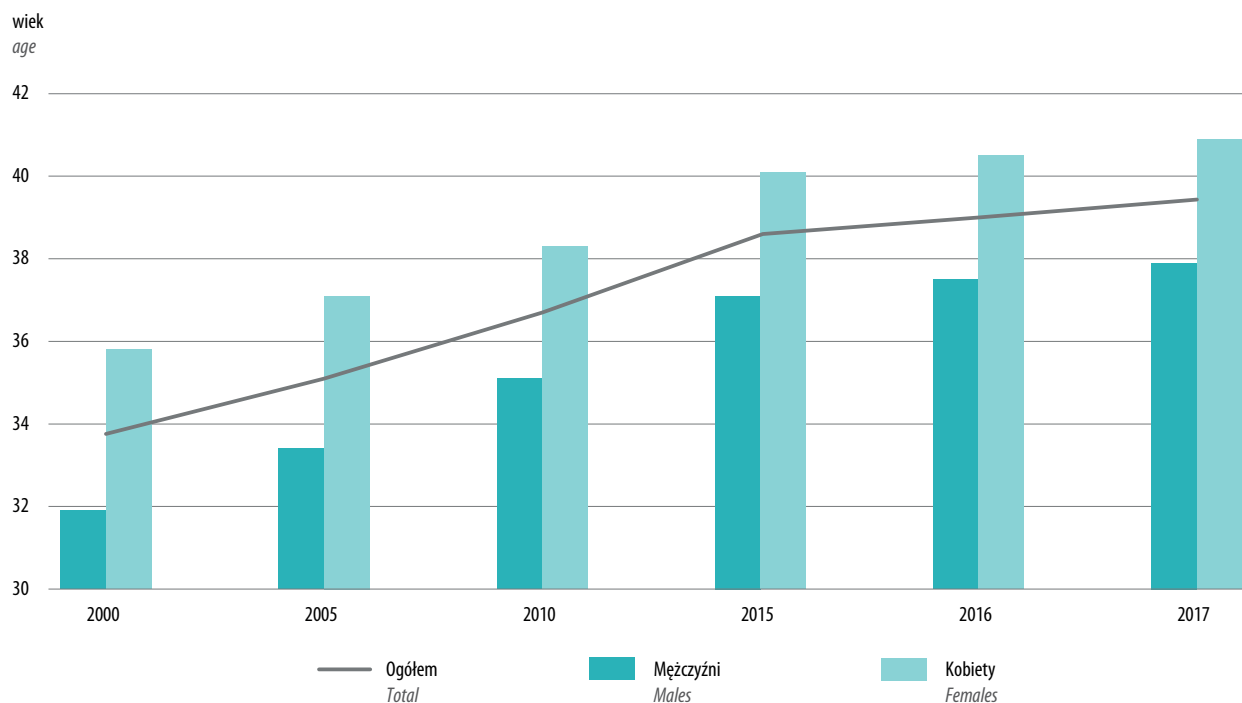
Chart 1. Number of females per 100 males by age in 2017
As of 31 XII

Mediana wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego w 2017 r. wynosiła 39,4 lat (w 2016 r. 39,0 lat), co oznacza, że połowa ludności jeszcze nie przekroczyła wieku 39,4 lat, a druga połowa już go osiągnęła. Wiek środkowy kobiet (40,9 lat) był o 3 lata wyższy niż mężczyzn (37,9 lat), podczas gdy w 2016 r. było to odpowiednio 40,5 lat i 37,5 lat. Mediana wieku ludności miejskiej była o 3,4 lat wyższa niż mieszkańców wsi – 40,9 lat wobec 37,5 lat (w 2016 r. odpowiednio 40,5 lat i 37,1 lat). W 11 powiatach wiek środkowy był wyższy niż przeciętnie w województwie. Największą wartość przyjmował on w miastach na prawach powiatu: Koninie (43,6 lat wobec 43,1 lat w 2016 r.), Kaliszu (43,1 lat wobec 42,8 lat), Poznaniu (41,2 lat wobec 40,8 lat) i Lesznie (40,9 lat wobec 40,5 lat), natomiast najmniejszą w powiatach: grodziskim (36,8 lat wobec 36,5 lat), leszczyńskim (37,4 lat wobec 37,0 lat) i poznańskim (37,7 lat wobec 37,3 lat).

Wykres 2. Mediana wieku ludności Stan w dniu 31 XII

Chart 2. Median age of population
As of 31 XII

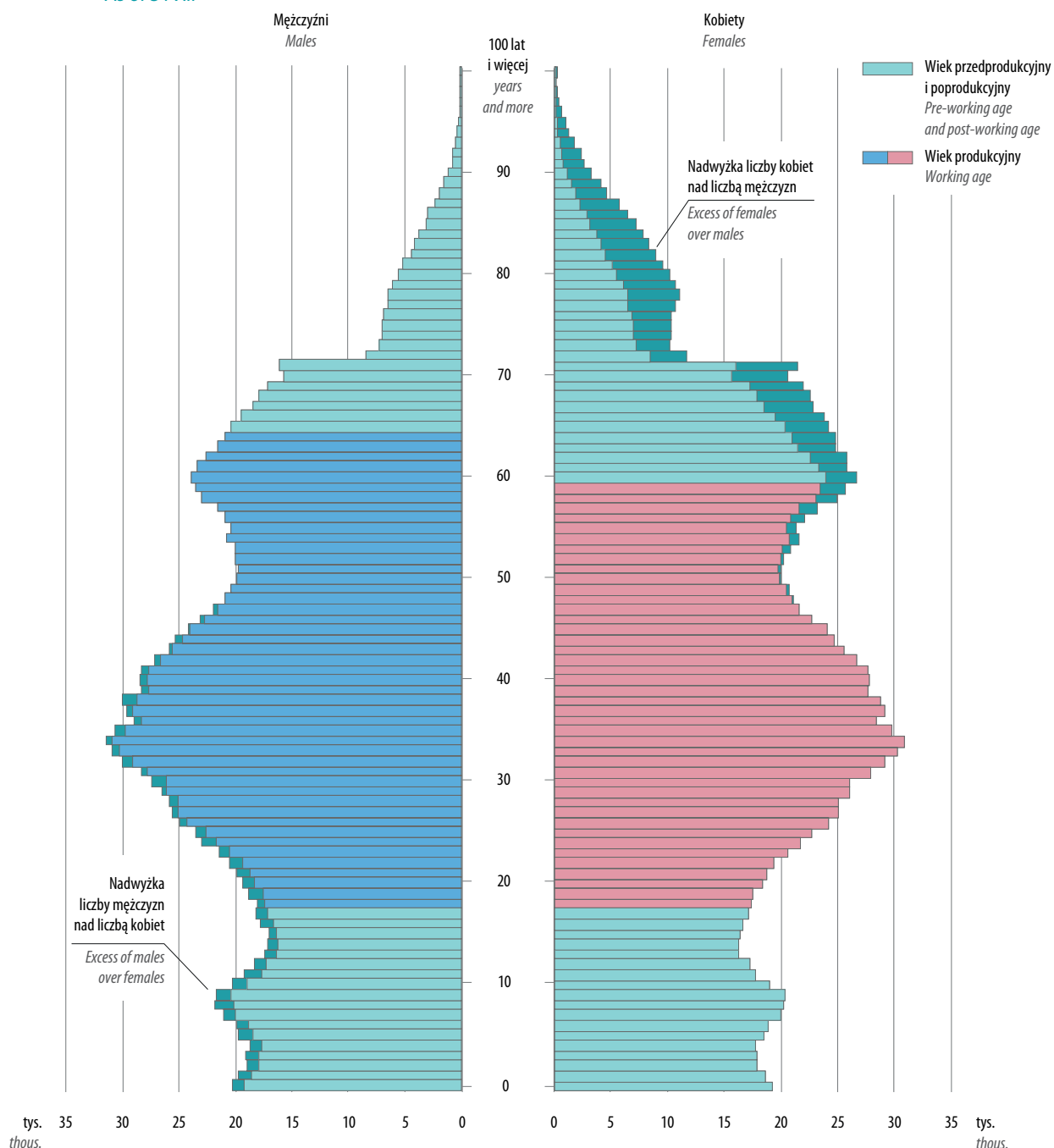

Proces postępującego starzenia się ludności można zaobserwować w przesunięciach w strukturze ludności według biologicznych grup wieku. Polega on na zwiększaniu się udziału najstarszych grup wieku w całej populacji, a najczęściej stosowanym miernikiem jest udział w ludności w wieku 65 lat i więcej. Na starość demograficzną wpływa nie tylko liczebność ludności starszej, ale także rozmiary grupy najmłodszej w wieku 0–14 lat.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim liczba ludności w wieku 0–14 lat wyniosła 569,1 tys. osób i w porównaniu z 2016 r. zwiększyła się o 1,3% (w kraju wzrost o 0,9%). Na 100 mieszkańców województwa przypadało, podobnie jak przed rokiem, średnio 16 dzieci w wieku 0–14 lat (w kraju, podobnie jak przed rokiem, 15). Największy udział dzieci w wieku 0–14 lat w ogólnej liczbie ludności odnotowano w powiatach: poznańskim (19,5% wobec 19,2% w 2016 r.), leszczyńskim (18,2% wobec 18,1%) i grodziskim (18,2% wobec 17,9%), natomiast najmniejszy odsetek występował w miastach na prawach powiatu: Konin (12,8%; podobnie jak w 2016 r.), Kalisz (13,9% wobec 13,8%) oraz Poznań (14,3% wobec 14,0%).

Wykres 3. Ludność według płci i wieku w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 3. Population by sex and age in 2017
As of 31 XII

W 2017 r. w województwie wielkopolskim zbiorowość osób w wieku 65 lat i więcej liczyła 549,4 tys. i w odniesieniu do 2016 r. zwiększyła się o 3,9% (w kraju wzrost o 3,4%). Wśród mieszkańców województwa wielkopolskiego nadal więcej jest dzieci niż osób starszych, ale nadwyżka ta maleje z roku na rok. W 2017 r. nadwyżka liczby ludności w wieku 0–14 lat nad liczbą osób w wieku 65 lat i więcej wynosiła 19,7 tys. osób wobec 33,0 tys. osób przed rokiem. W 2017 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej kształtował się na poziomie 15,7%, tj. o 0,5 p.proc. więcej niż w 2016 r. (w kraju 17,0%, tj.

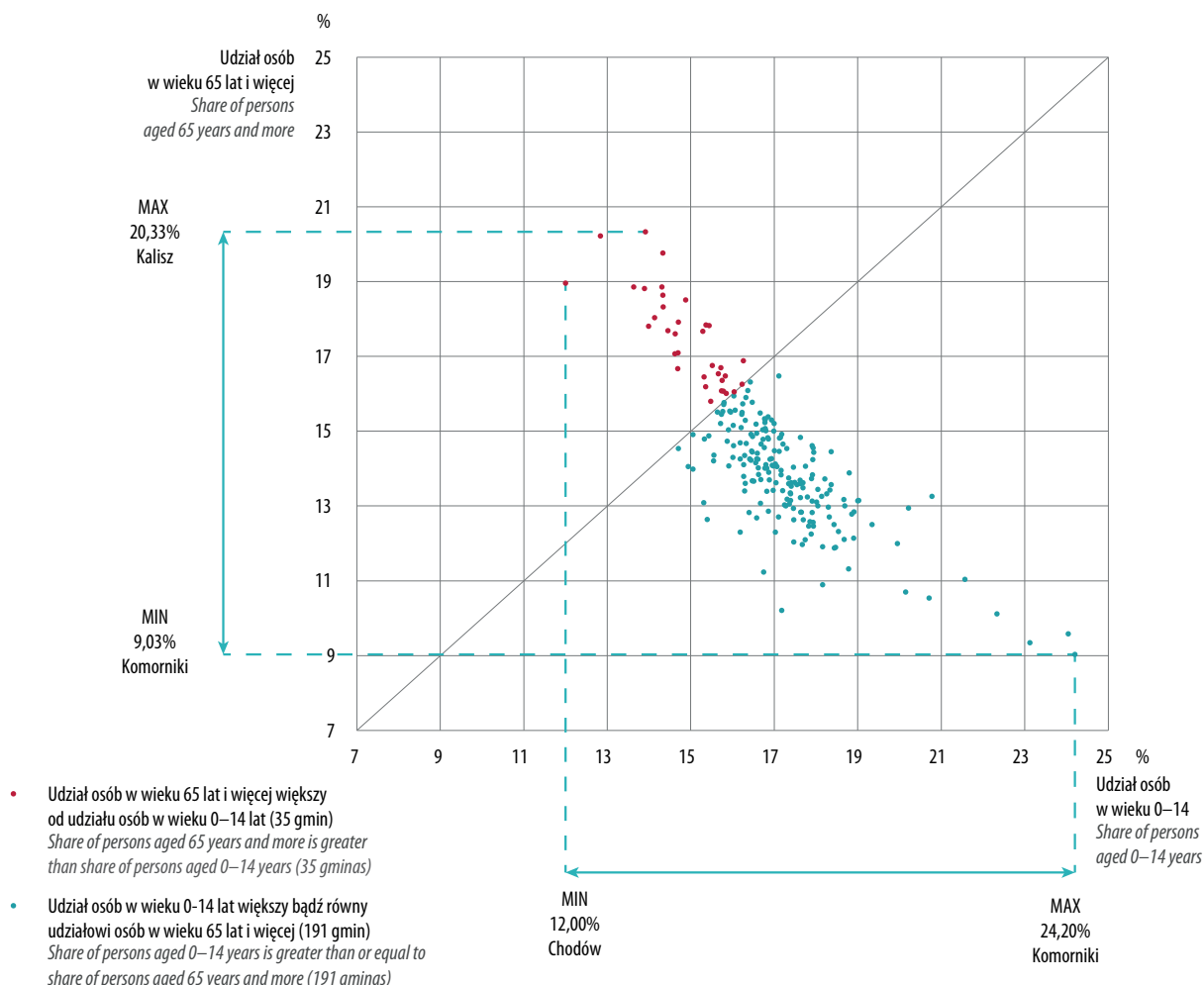
o 0,6 p.proc. więcej). Największy udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Kaliszu (20,3%; 19,5% w 2016 r.), Koninie (20,2%; 19,3% przed rokiem) i Poznaniu (19,8%; 19,1% w 2016 r.), natomiast najmniejszy w powiecie poznańskim (12,4% wobec 11,9% przed rokiem), grodziskim (13,0% wobec 12,5%) i leszczyńskim (13,1% wobec 12,7%).

W wyniku stałego zwiększania się udziału osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) i tylko nieznacznego wzrostu udziału dzieci (w wieku 0–14 lat) obniża się współczynnik młodości demograficznej określającej relację tych grup wieku. W 2017 r. w województwie wielkopolskim współczynnik ten kształtował się na poziomie 104 dzieci w wieku 0–14 lat na 100 osób w wieku 65 lat i więcej, tj. o dwoje dzieci mniej niż w 2016 r. (106); w kraju odpowiednio 89 i 92. W większości (28 z 35) powiatów współczynnik młodości demograficznej przyjmował wartości powyżej 100 (więcej dzieci niż osób starszych). Najwięcej osób w wieku 0–14 lat na 100 osób w wieku 65 lat i więcej przypadało w powiatach: poznańskim (158; 161 w 2016 r.), grodziskim (140; 144 w 2016 r.), leszczyńskim (139; 143 przed rokiem) oraz obornickim (128; 132 przed rokiem). Natomiast współczynnik młodości mniejszy od 100 (mniej dzieci niż osób starszych) wystąpił w Koninie (63 wobec 67 w 2016 r.), Kaliszu (68 wobec 71), Poznaniu (73; podobnie jak przed rokiem), Lesznie (87 wobec 89) oraz powiecie kolskim (91 wobec 95), ostrowskim (97 wobec 99) i słupeckim (99 wobec 102).

Wykres 4. Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Chart 4. The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2017
As of 31 XII

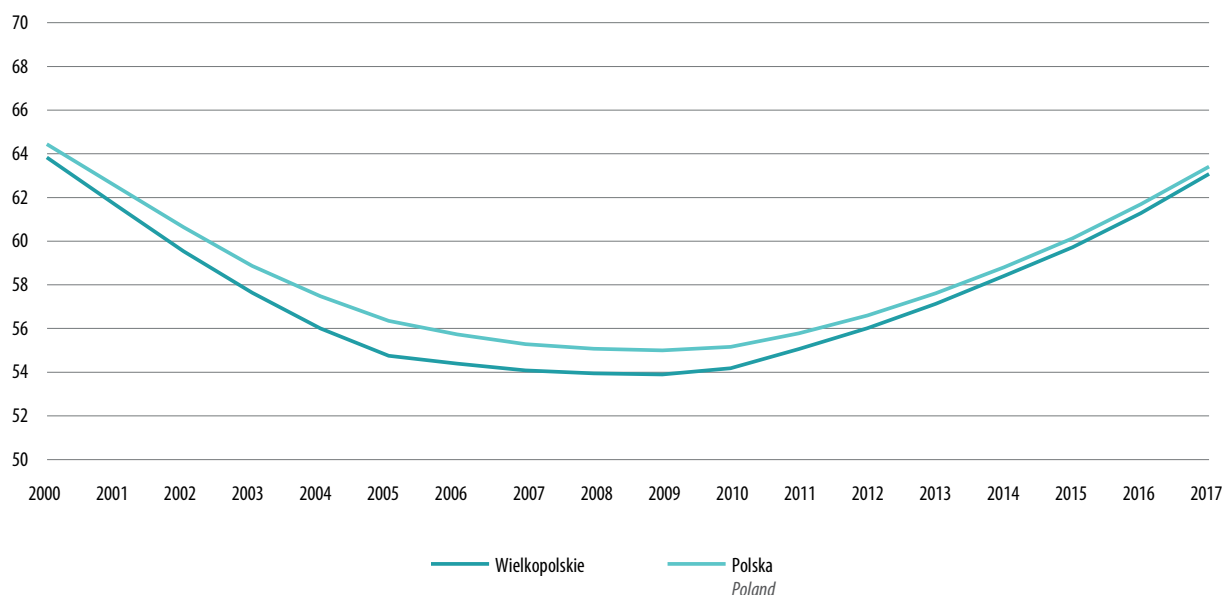
W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. W 2017 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się w ciągu roku o 0,6 p.proc. do 19,4%, przy wzroście liczebności tej grupy o 3,3% (w kraju 20,8%; wzrost, odpowiednio o 0,6 p.proc. i o 2,9%). Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wzrósł o 0,1 p.proc. do 19,3%, a jej liczebność zwiększyła się o 0,8% (w kraju 18,0%; wzrost, odpowiednio o 0,1 p.proc. i o 0,4%). Ludność w wieku produkcyjnym (kobiety od 18 do 59 lat, mężczyźni od 18 do 64 lat) w 2017 r. stanowiła 61,3% (wobec 62,0% w 2016 r.), a liczebność tej grupy w ciągu roku zmniejszyła się o 0,9% (w kraju 61,2%; 61,8% w 2016 r.; spadek o 1,1%).

Obciążenie demograficzne, rozumiane jako liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, w województwie wielkopolskim wzrosło z 61,3 w 2016 r. do poziomu 63,1 osób (w kraju z 61,7 do 63,4 osób). Współczynnik obciążenia demograficznego najmniejszą wartość przyjął w powiecie konińskim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 57,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niski poziom współczynnika odnotowano również w powiatach złotowskim (59,5) i grodziskim (60,0). Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w Kaliszu (70,6 osób), Poznaniu (68,1) i Lesznie (po 67,7 osób).

Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Stan w dniu 31 XII

Chart 5. Non-working age population per 100 persons of working age
As of 31 XII

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

Na stan i strukturę ludności województwa duży wpływ mają zjawiska demograficzne określane jako ruch naturalny ludności. W 2017 r. w województwie wielkopolskim zawarto 18,3 tys. małżeństw (o 1,1% mniej niż w 2016 r.), zarejestrowano 40,5 tys. urodzeń żywych (o 5,8% więcej niż przed rokiem) oraz 33,3 tys. zgonów (o 2,9% więcej niż w 2016 r.).

Zmiany demograficzne obserwowane w skali roku w województwie odzwierciedlają również wskaźniki liczone na 1000 ludności. Współczynnik małżeństw w 2017 r. ukształtował się na poziomie 5,26 wobec 5,33 w 2016 r. (w kraju 5,01 wobec 5,03). Współczynnik urodzeń żywych, który w 2016 r. wynosił 10,99, w 2017 r. zwiększył się do 11,61 (w kraju wzrost z 9,95 do 10,46). Współczynnik zgonów wzrósł z 9,30 w 2016 r. do 9,54 w 2017 r. (w kraju z 10,10 do 10,48). Odnotowano natomiast spadek współczynnika zgonów niemowląt (liczonego na 1000 urodzeń żywych) z 4,13 do 3,86 (w kraju wzrost z 3,98 do 3,99).

Wobec większego przyrostu liczby urodzeń niż liczby zgonów, w 2017 r. w województwie wielkopolskim odnotowano wyższy niż przed rokiem przyrost naturalny. Współczynnik przyrostu naturalnego ogółem w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł +2,06 wobec +1,70 w 2016 r. Oznacza to, że 2017 r., w wyniku ruchu naturalnego, na każde 100 tys. ludności województwa przybyło 206 osób. Większy wzrost współczynnika zaobserwowano na wsi (z +2,91 do +3,40) niż w miastach (z +0,70 do +0,95).

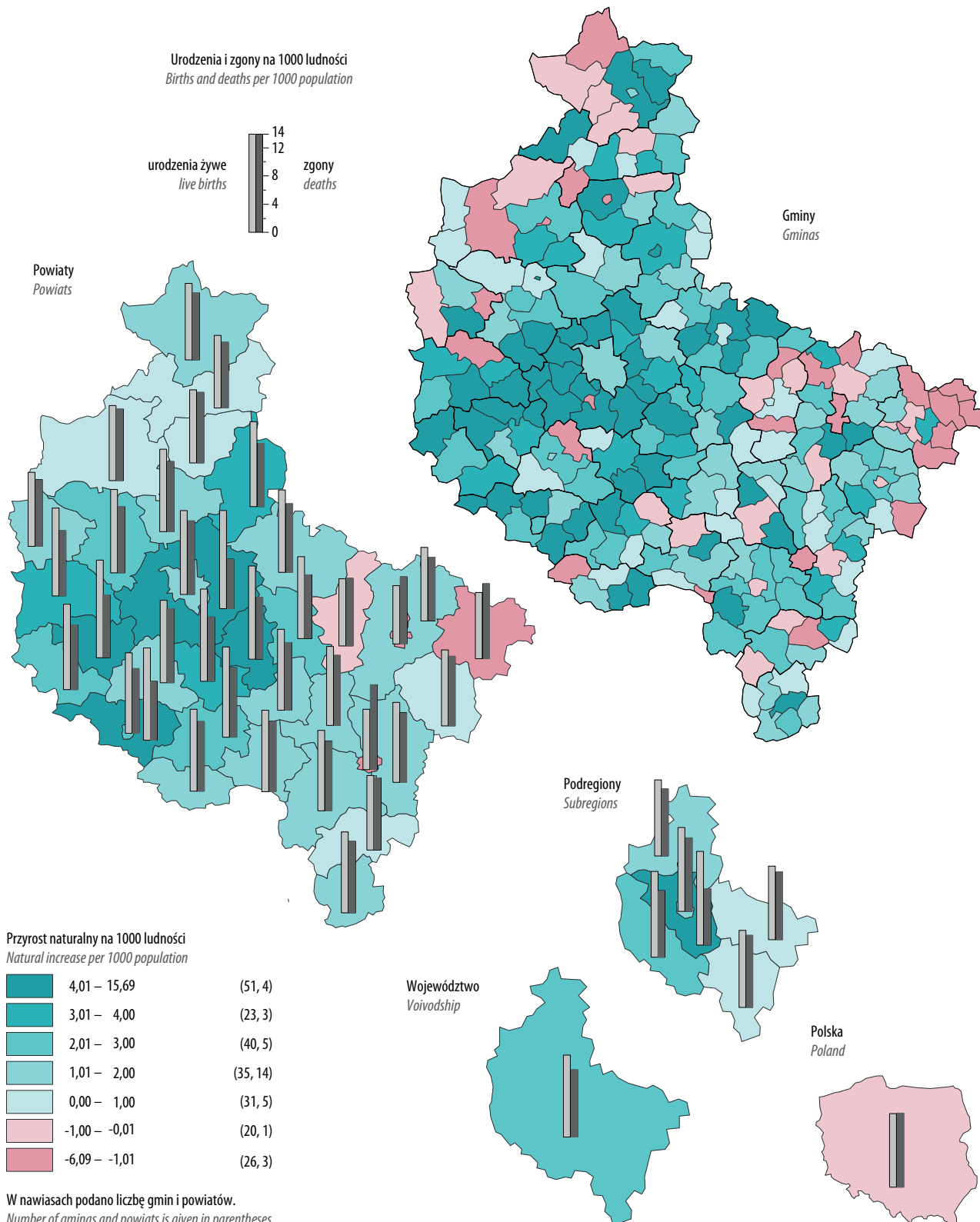
Wykres 6. Ruch naturalny na 1000 ludności
Chart 6. Vital statistics per 1000 population

W województwie wielkopolskim w większości powiatów odnotowano dodatni przyrost naturalny. Największy przyrost w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w powiatach: poznańskim (+6,87 wobec +6,46 w 2016 r.), grodziskim (+4,87 wobec +4,74) i leszczyńskim (+4,72 wobec +3,25). Ujemne wartości współczynnika przyrostu naturalnego przyjął w Kaliszu (-3,46 wobec -2,56 przed rokiem), Koninie (-1,28 wobec -0,89) oraz powiecie kolskim (-1,22 wobec -1,31) i słupeckim (-0,12 wobec +0,57). W kraju współczynnik przyrostu naturalnego był ujemny i w 2017 r. wyniósł -0,02 (-0,15 przed rokiem).

Mapa 2. Ruch naturalny ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2017 r.

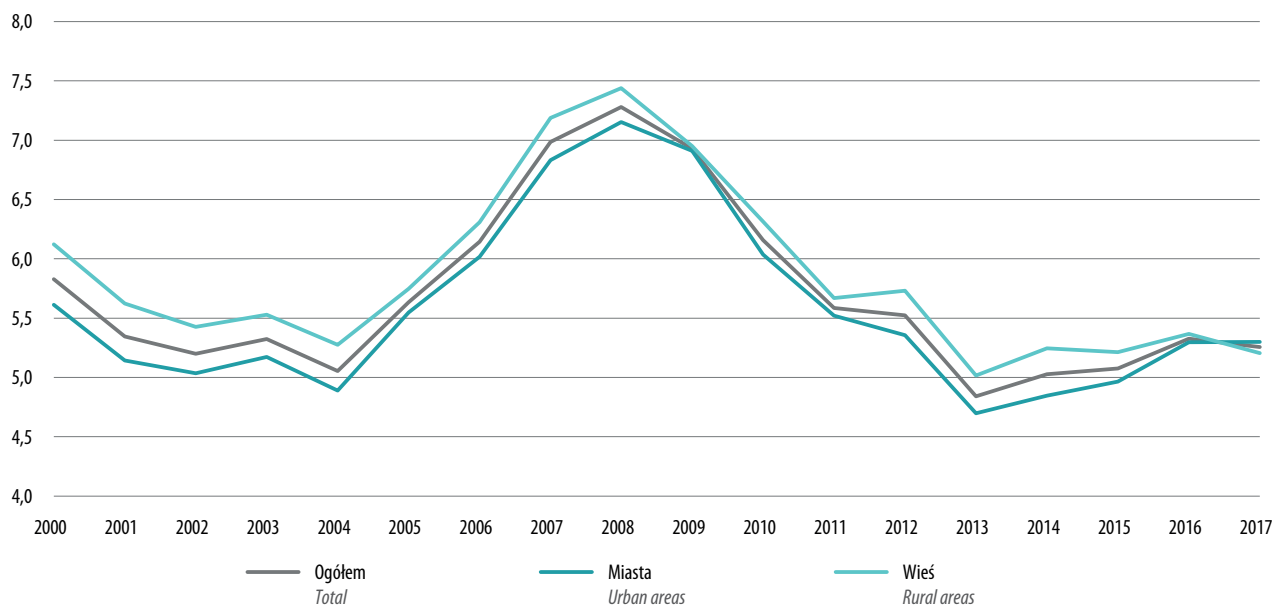
Map 2. Vital statistics by gminas, powiats and subregions in 2017

W 2017 r. w województwie wielkopolskim zawarto 18,3 tys. związków małżeńskich, tj. o 1,1% mniej niż przed rokiem. W miastach liczba zawieranych małżeństw pozostała na poziomie z 2016 r., ale na wsi odnotowano spadek o 2,5%. W przeliczeniu na 1000 ludności w 2017 r. zawarto średnio 5,26 małżeństw (przed rokiem 5,33). Natężenie zawierania małżeństw oscyloowało pomiędzy 4,15 w Kaliszu a 5,94 w Poznaniu.

Wykres 7. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności

Chart 7. Marriages contracted per 1000 population

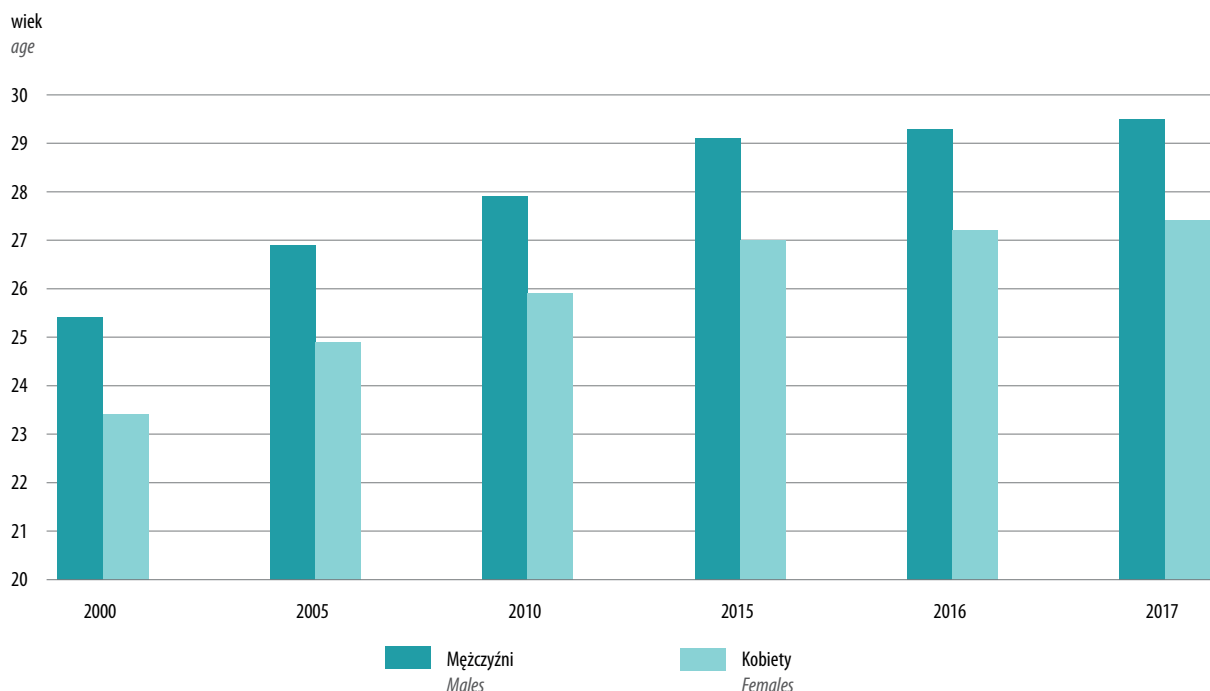

Najliczniejszą grupą wśród nowożeńców były osoby w wieku od 25 do 29 lat. Małżeństwa zawarte przez osoby z tej grupy wieku stanowiły 24,5% ogólnej liczby nowo zawartych związków (w kraju 23,8%). Najczęściej (w 68,5% zawieranych małżeństw) mąż był starszy od żony, przy czym w nieco ponad połowie z ogółu małżeństw (50,8%) różnica ta nie przekraczała 5 lat. W 13,2% nowozawartych związków małżonkowie byli w równym wieku. W 18,3% małżeństw to żona była starsza od męża, a różnica wieku wynosiła najczęściej 1–2 lata (59,7% takich małżeństw).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się przesunięcie mediany wieku nowożeńców. W 2017 r. wyniosła ona w przypadku mężczyzn 29,5 lat, a wśród kobiet 27,4 lat wobec odpowiednio 29,3 lat i 27,2 lat w 2016 r. W kraju było to odpowiednio 29,7 lat i 27,6 lat wobec 29,5 lat i 27,3 lat przed rokiem. W miastach wiek środkowy nowożeńców był wyższy niż na wsi i w 2017 r. wyniósł 30,3 lat dla mężczyzn i 28,2 lat dla kobiet wobec odpowiednio, 28,5 lat i 26,4 lat.

Wśród nowo zawartych związków większość stanowiły małżeństwa panien z kawalerami, a ich udział w ogólnej liczbie nowo zawartych małżeństw w 2017 r. wyniósł 81,0%. Mediana wieku nowożeńców, zawierających związek małżeński po raz pierwszy, była niższa niż nowożeńców ogółem i wyniosła dla mężczyzn 28,4 lat, a dla kobiet 26,5 lat. Mediana wieku kobiet wstępujących po raz pierwszy w związek małżeński w miastach była wyższa niż na wsi (27,1 lat wobec 25,7 lat); w przypadku mężczyzn ta różnica była nieco mniejsza (29,0 lat w miastach wobec 27,7 lat na wsi).

Wykres 8. Mediana wieku nowożeńców
Chart 8. Median age of bridegrooms and brides

W 27,8% ogółu nowo zawartych małżeństw oboje małżonkowie legitymowali się wyższym wykształceniem, w 18,4% – średnim, a w 6,5% – zasadniczym zawodowym. W 16,3% małżeństw kobieta posiadała wykształcenie wyższe, zaś mężczyzna średnie, a w 9,7% małżeństw kobieta miała wykształcenie średnie, a mężczyzna zasadnicze zawodowe.

Związki wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, w 2017 r. stanowiły 64,2% (64,5% przed rokiem) ogółu małżeństw nowo zawartych w województwie wielkopolskim (w kraju 62,3% wobec 63,0% w 2016 r.). Na wsi odsetek małżeństw wyznaniowych był wyższy niż w mieście (70,5% wobec 59,1%). W kraju udział małżeństw wyznaniowych na wsi kształtował się, podobnie jak w województwie, na poziomie 70,5%, natomiast w miastach odsetek ten wyniósł 56,7% (w 2016 r. odpowiednio 70,7% i 57,7%). Najmniejszy udział małżeństw wyznaniowych w ogólnej liczbie związków nowo zawartych zaobserwowano w Lesznie (50,6%), powiecie złotowskim (54,2%) oraz Kaliszu (54,8%), natomiast największy odsetek odnotowano w powiecie kaliskim (78,9%).

W województwie wielkopolskim w 2017 r. na 18,3 tys. zawartych małżeństw przypadało 19,7 tys. małżeństw rozwiązanych (w 69,9% w wyniku śmierci współmałżonka, a w 30,1% z powodu rozwodu). Wskaźnik przedstawiający stosunek małżeństw zawartych do rozwiązanych (0,93) kształtował się poniżej 1,00, co oznacza, że więcej małżeństw zostało rozwiązanych niż zawartych. Województwo wielkopolskie zajmowało 4. lokatę w kraju, za małopolskim (1,08), podkarpackim (1,07) i pomorskim (1,00), przy średniej dla Polski wynoszącej 0,86. Aż w 13 województwach współczynnik ten przyjmował niekorzystne wartości (poniżej 1,00). Najniższy wskaźnik zaobserwowano w województwie łódzkim (0,71) i śląskim (0,77).

W województwie wielkopolskim w 2017 r. na 1000 istniejących małżeństw 23,8 małżeństw zostało rozwiązanych (w tym 12,1 z powodu śmierci męża, 4,5 przez śmierć żony, a 7,2 przez rozwód). W kraju współczynnik małżeństw rozwiązanych ukształtował się na poziomie 24,9 na 1000 istniejących małżeństw. Na wsi wskaźnik małżeństw rozwiązanych był niższy niż w miastach i w 2017 r. wyniósł 20,3 wobec 26,8 w miastach (w kraju 21,2 wobec 27,3). Różnica pomiędzy zawartymi i rozwiązanymi małżeństwami wyniosła -1019 i na koniec 2017 r. liczba małżeństw istniejących sięgała 828,1 tys., co stanowiło 9,3% wszystkich małżeństw w kraju.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim rozwiodło się 5,9 tys. par małżeńskich, tj. o 2,4% mniej niż w 2016 r. Wskaźnik orzeczonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 1,70 (1,75 przed rokiem), a biorąc pod uwagę ludność

w wieku 20 lat i więcej – 2,16 (2,22 w 2016 r.). W 2017 r. najwięcej rozwodów – w przeliczeniu na 1000 ludności – zarejestrowano w Lesznie (2,72) i Koninie (2,40). Natomiast najmniej było ich w powiecie kępińskim (1,12) oraz ostrzeszowskim (1,21).

Na 1000 zawartych małżeństw przypadały średnio 324 rozwody wobec 339 w kraju (w 2016 r., podobnie jak w kraju, 328). Najwyższa trwałość małżeństw charakteryzowała województwa: podkarpackie (225 rozwodów na 1000 zawartych małżeństw), małopolskie (237) i pomorskie (296). Częściej rozwodzono się w miastach (64,9% ogólnej liczby rozwodów). Wskaźnik rozwodów na 1000 ludności wynosił tu 2,02 wobec 1,32 na wsi, a biorąc pod uwagę ludność w wieku 20 lat i więcej – 2,51 wobec 1,73. Na 1000 zawartych małżeństw w miastach przypadało średnio 381 rozwodów, na wsi – 253.

Najczęstszymi przyczynami rozwodów były: niezgodność charakterów (40,0% orzeczonych rozwodów, 41,5% w 2016 r.), niedochowanie wierności małżeńskiej (7,3%, 9,1% przed rokiem) i nadużywanie alkoholu (4,1%, 5,5% w 2016 r.).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim orzeczono prawomocnie, podobnie jak przed rokiem, 140 separacji (w kraju 1569, czyli o 2,7% mniej niż w 2016 r.). W przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej wskaźnik separacji wyniósł 5,11 wobec 5,12 przed rokiem (w kraju 5,11 wobec 5,25). Więcej separacji orzeka się w miastach, gdzie wskaźnik wyniósł 6,58 wobec 3,23 na wsi (w kraju 5,86 wobec 3,86).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim odnotowano 40,5 tys. urodzeń żywych. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba urodzeń żywych zwiększyła się o 5,8% (w kraju o 5,2%). Wśród noworodków nieznacznie przeważali chłopcy (51,4%; w kraju 51,3%). Współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności w 2017 r. wyniósł 11,61 (wobec 10,99 przed rokiem). W przypadku chłopców osiągnął wartość 12,25 (wobec 11,65 w 2016 r.), a dziewczynek – 11,00 (wobec 10,37 w roku poprzednim). W kraju wskaźnik natężenia urodzin był niższy niż w województwie wielkopolskim i kształtował się na poziomie 10,46 (9,95 w 2016 r.) dla urodzeń żywych ogółem, 11,10 (10,55 przed rokiem) dla chłopców oraz 9,86 (9,38 w 2016 r.) dla dziewczynek. W miastach zaobserwowano niższe wartości tych wskaźników niż przeciętnie na wsi. W 2017 r. współczynnik urodzeń wyniósł 11,01 w miastach, podczas gdy na wsi osiągnął 12,32 (w kraju, odpowiednio 10,21 wobec 10,84).

Natężenie urodzeń w przekroju terytorialnym było zróżnicowane, a 16 z 35 powiatów charakteryzowało się wskaźnikiem wyższym od średniej wojewódzkiej. Stosunkowo najwięcej urodzeń odnotowano w powiatach: poznańskim (gdzie współczynnik wyniósł 13,94 wobec 13,42 w 2016 r.), grodziskim (13,82 wobec 13,07) oraz średzkim (13,19 wobec 12,25), a najmniej w Koninie (8,30 wobec 8,62 przed rokiem) i Kaliszu (8,60 wobec 8,42).

Wśród urodzeń przeważają urodzenia pojedyncze; w 2017 r. w województwie wielkopolskim odnotowano ich 39,3 tys., co stanowiło 97,2% wszystkich urodzeń żywych. Z ciąży bliźniaczych urodziło się w tym czasie 1114 dzieci (o 13,1% więcej niż w 2016 r.), a z trojacznych – 38 dzieci (tj. o 15,2% więcej niż przed rokiem).

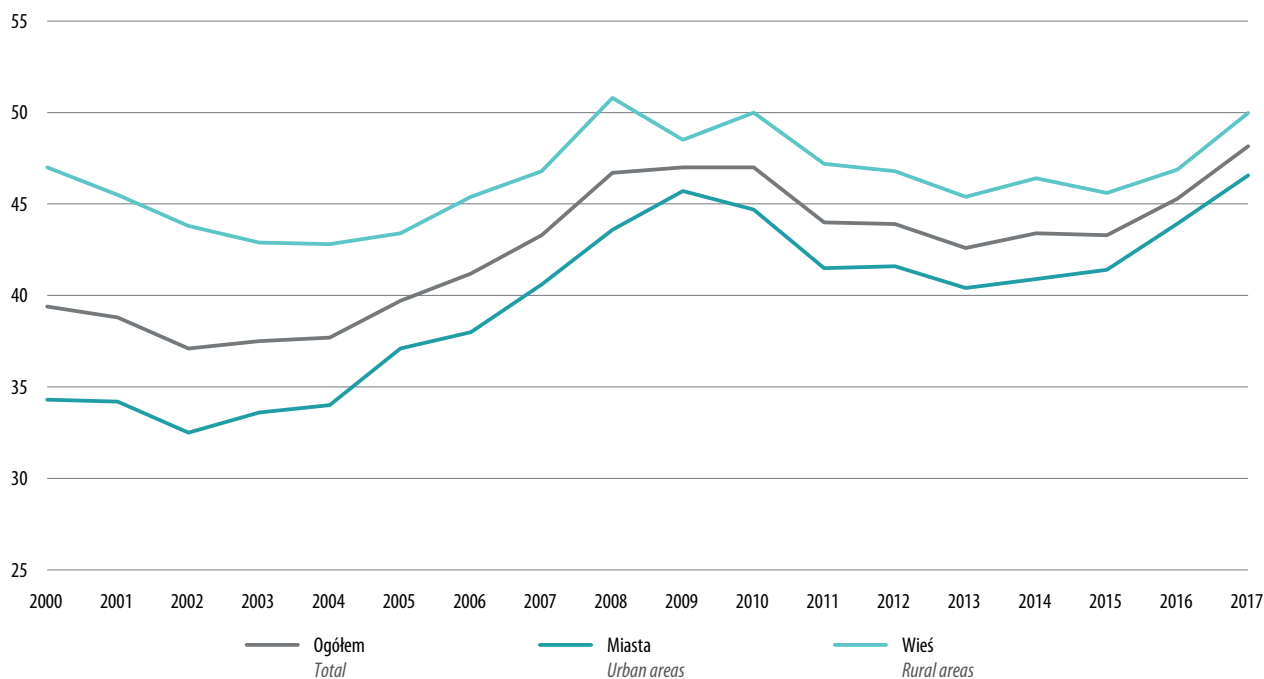
Chociaż nadal większość urodzeń rejestrowana jest jako małżeńskie, to już co czwarte dziecko rodzi się w związkach pozamałżeńskich. W 2017 r. w województwie wielkopolskim z nieformalnych związków urodziło się 26,4% dzieci wobec 27,6% przed rokiem (w kraju odpowiednio 24,1% wobec 25,0%). Podobnie jak w kraju, częściej dzieci pozamałżeńskie rodzą się w miastach (29,8%) niż na wsi (22,7%). Największy udział urodzeń pozamałżeńskich odnotowano w powiecie chodzieskim (35,8%), Lesznie (35,8%), Kaliszu (35,7%) oraz powiecie międzychodzkiem (35,6%). Najmniejszy odsetek wystąpił w powiecie kaliskim (17,4%) i leszczyńskim (17,7%).

Wzrost liczby urodzeń w 2017 r. dotyczył przede wszystkim dzieci urodzonych jako drugie, trzecie i dalszej kolejności, których udział zwiększył się na niekorzyść urodzeń pierwszych. Odsetek urodzeń drugiego dziecka wzrósł z 38,7% w 2016 r. do 40,3% w 2017 r. Udział urodzeń trzeciego dziecka zwiększył się z 10,7% do 11,9%, a czwartego – z 2,6% do 2,7%. Natomiast odsetek urodzeń pierwszych zmniejszył się z 46,5% w 2016 r. do 43,8% w 2017 r. Kobiety na wsi częściej decydowały się na posiadanie większej liczby dzieci niż kobiety z miast. W 2017 r. na wsi 17,5% wszystkich urodzeń stanowiły urodzenia trzeciego i dalszego dziecka, podczas gdy w miastach odsetek ten wyniósł 14,4%.

Płodność kobiet można analizować przy wykorzystaniu współczynnika płodności będącego relacją liczby urodzeń żywych do liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). W województwie wielkopolskim w skali roku współczynnik płodności zwiększył się z 45,29 do 48,15. W kraju był on nieco niższy i wyniósł 44,19 w 2017 r. wobec 41,74 w 2016 r. Wzrost wartości współczynnika odnotowano w 31 spośród 35 powiatów województwa. Największy wzrost wskaźnika zaobserwowano w powiecie śremskim (z 46,07 do 54,03), największy spadek natomiast w powiecie słupeckim (z 44,69 do 39,89). Najwyższy współczynnik płodności odnotowano w powiecie grodziskim (56,69), średzkim (54,77) i poznańskim (54,70), zaś najniższy w Koninie (36,04) i Kaliszu (37,48).

Wykres 9. Płodność kobiet – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat

Chart 9. Female fertility – live births per 1000 women aged 15–49 years

Kobiety najczęściej rodziły między 25 a 34 rokiem życia, jednak granica wieku zmieniała się w zależności od wykształcenia. Wiek środkowy matek w 2017 r. w województwie wielkopolskim wynosił 29,9 lat wobec 29,7 lat w 2016 r. W przypadku kobiet posiadających wyższe wykształcenie mediana w skali roku przesunęła się z 30,8 lat do 31,0 lat, natomiast dla kobiet z wykształceniem gimnazjalnym wynosiła 20,7 lat wobec 20,0 lat przed rokiem. W kraju mediana wieku matki była wyższa niż przeciętnie w województwie i kształtowała się na poziomie 30,1 lat wobec 29,9 lat w 2016 r. Wiek środkowy kobiet rodzących pierwsze dziecko wynosił w 2017 r. 27,6 lat; najwyższy był wśród kobiet z wykształceniem wyższym (29,3 lat), a najniższy – z wykształceniem gimnazjalnym (19,2 lat).

Matki w wieku od 25 do 29 lat w 2017 r. urodziły łącznie 13,8 tys. dzieci, czyli 34,0% ogółu żywo urodzonych wobec 34,2% przed rokiem (w kraju 33,0% wobec 33,1% w 2016 r.), a płodność, mierzona relacją liczby urodzeń żywych do 1000 kobiet, wyniosła w tej grupie 110,17 wobec 101,82 w 2016 r. (w kraju odpowiednio 99,11 wobec 92,19). Najwyższy wskaźnik płodności wśród kobiet w wieku 25–29 lat zanotowano w powiatach: śremskim (142,11), leszczyńskim (133,90), poznańskim (131,07) i wolsztyńskim (130,19), a najniższy w Koninie (88,53), Kaliszu (89,39), powiecie słupeckim (90,99) i Poznaniu (91,09).

Matki w wieku od 30 do 34 lat urodziły w 2017 r. 13,4 tys. dzieci, tj. 33,1% urodzeń żywych wobec 32,4% w 2016 r. (w kraju 33,6% wobec 33,0%). Współczynnik płodności w tej grupie przyjął wartość 91,56 wobec 83,55 przed rokiem (w kraju 86,13 wobec 79,20). Wskaźnik płodności w kategorii wieku 30–34 lat największe wartości przyjmował w powiecie poznańskim (118,55), grodziskim (103,27) i leszczyńskim (100,88), natomiast najmniejsze – w powiecie kolskim (72,37).

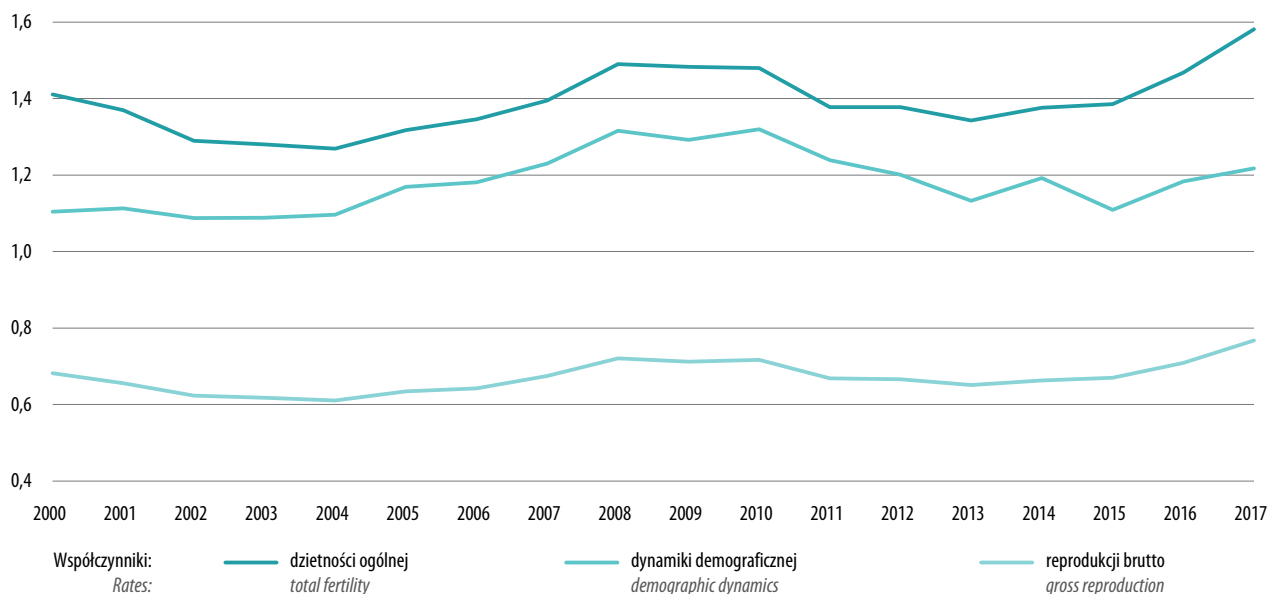
Kobiety z wykształceniem wyższym rodziły najczęściej w wieku 30–34 lat (41,9% urodzeń żywych w danej grupie) oraz 25–29 lat (36,2%). Wśród matek z wykształceniem średnim największy odsetek urodzeń żywych odnotowano w grupie wieku od 25 do 29 lat (35,0%), a wśród kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym – w przedziale od 25 do 29 lat (27,8%) oraz od 20 do 24 lat (26,9%).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim współczynnik dzietności, określający liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego, wynosił 1,58 wobec 1,47 przed rokiem (w kraju 1,45 wobec 1,36). Zarówno w województwie wielkopolskim, jak i w kraju, obszary wiejskie charakteryzowały się wyższym poziomem współczynnika

dziętności niż miejskie – 1,66 wobec 1,51 (w kraju 1,49 wobec 1,42). Poziom notowanej reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń, gdyż współczynnik dziętności jest niższy od optymalnej wielkości wskaźnika korzystnego dla stabilnego rozwoju demograficznego (2,10–2,15). Współczynnik reprodukcji brutto, wyrażający stopień zastępowania pokoleń matek przez córki, wyniósł 0,77 wobec 0,71 w 2016 r. (w kraju 0,71 wobec 0,66). Współczynnik dynamiki demograficznej przedstawiający relację liczby urodzeń żywych do liczby zgonów ukształtował się na poziomie 1,22 wobec 1,18 przed rokiem (w kraju 1,00 wobec 0,99), co oznacza, że roczna liczba urodzeń w województwie nie tylko kompensuje roczną liczbę zgonów, lecz także daje nadwyżkę liczby urodzeń nad liczbą zgonów (o 22%).

Wykres 10. Współczynniki reprodukcji ludności

Chart 10. *Reproduction rates of population*

W 2017 r. w województwie wielkopolskim zanotowano 33,3 tys. zgonów, tj. o 2,9% więcej niż przed rokiem. Współczynnik zgonów na 1000 ludności przeciętnie wyniósł 9,54 wobec 9,30 w 2016 r. W kraju natężenie zgonów było wyższe (10,48 wobec 10,10 przed rokiem). Stosunkowo najwyższą umieralność w 2017 r. odnotowano w Kaliszu, gdzie na 1000 ludności przypadło 12,06 zgonów (10,99 w 2016 r.), a także w powiecie kolskim (10,63 wobec 10,78 przed rokiem) i kościańskim (10,54 wobec 9,44), natomiast najniższe natężenie zgonów zaobserwowano w powiecie poznańskim (7,06 wobec 6,96).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się zjawisko nadumieralności mężczyzn. W przypadku mężczyzn współczynnik umieralności w 2017 r. kształtował się na poziomie 10,22 (w kraju 11,17), natomiast wśród kobiet wynosił 8,90 (w kraju 9,84). Współczynniki zgonów mężczyzn były wyższe niż kobiet we wszystkich grupach wieku za wyjątkiem grupy od 5 do 9 lat. Szczególnie wysoka nadumieralność mężczyzn występuje w grupie wieku 25–29 lat. W 2017 r. w tej grupie wieku natężenie zgonów mężczyzn ponad 5-krotnie przekraczało natężenie zgonów wśród kobiet. Prawie 5-krotnie większy wskaźnik wystąpił wśród mężczyzn w przedziale wieku 30–34 lat, około 3-krotnie w grupie 35–44 lata oraz 2-krotnie – w kolejnych grupach wieku (począwszy od 45 do 84 roku życia).

Wiek środkowy osoby zmarłej w 2017 r. wyniósł 76,3 lat i był o 0,3 lat wyższy niż przed rokiem (76,0 lat). W kraju mediana wieku zmarłych ukształtowała się na poziomie 77,3 lat wobec 76,9 lat w 2016 r. Wiek środkowy zmarłych kobiet (81,7 lat) był o 11,4 lat wyższy niż mężczyzn (70,3 lat). Mediana wieku zmarłej ludności miejskiej była wyższa niż wiejskiej (76,5 lat wobec 75,8 lat).

Do najczęstszych przyczyn zgonów (według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych – X Rewizja) w województwie wielkopolskim należały choroby układu krążenia oraz nowotwory. W 2016 r. choroby układu krążenia, podobnie jak w 2015 r. doprowadziły do 36,6% zgonów (w 2015 r. 39,8%). W kraju zgony spowodowane tą przyczyną stanowiły 43,3% (45,7% w 2015 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało 34,0 zgonów

spowodowanych tą przyczyną (32,5 zgonów wśród mężczyzn i 35,4 w grupie kobiet). W kraju wskaźnik ten był wyższy i w 2016 r. wyniósł 43,7 (41,6 w grupie mężczyzn i 45,7 wśród kobiet). Najczęściej choroby układu krążenia były przyczyną zgonów w powiatach: ostrzeszowskim (45,7 zgonów na 10 tys. ludności), pleszewskim (45,6) i kolskim (43,4).

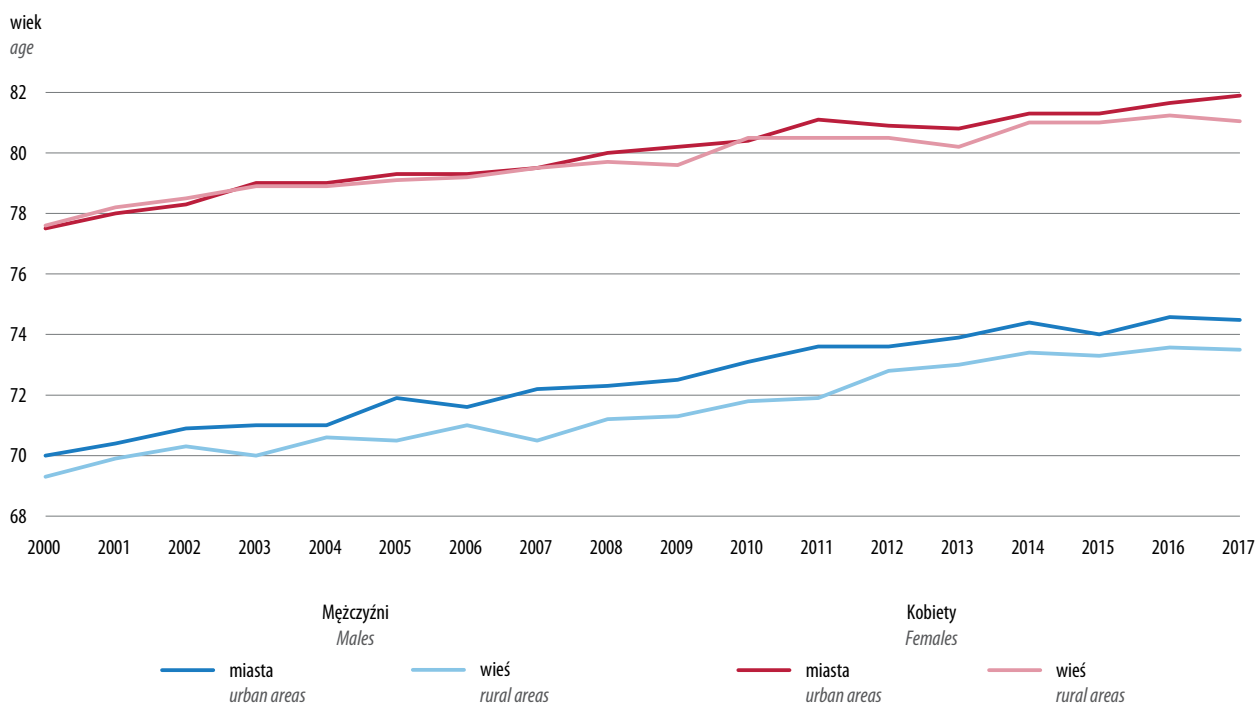
Udział zgonów wskutek chorób nowotworowych w 2016 r. ukształtował się na poziomie 28,9% (27,4% w 2015 r.) i był wyższy niż średnio w kraju (odpowiednio 27,3% i 26,7%). Na 10 tys. ludności przypadało przeciętnie 26,8 zgonów wywołanych tą przyczyną (26,1 w 2015 r.). Wśród mężczyzn wskaźnik był wyższy i wyniósł 30,4 i wobec 23,4 wśród kobiet (w kraju 31,4 wobec 24,0). Największe natężenie zgonów z powodu nowotworów zaobserwowano w powiecie chodzieskim (31,8 zgonów na 10 tys. ludności) i Poznaniu (31,2).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim zanotowano 156 zgony niemowląt, tj. o 2 mniej niż w 2016 r. Współczynnik liczony na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,86 wobec 4,13 przed rokiem (w kraju 3,99 wobec 3,98). Częściej umierali chłopcy (4,62 wobec 3,05 w przypadku dziewczynek), więcej zgonów niemowląt odnotowano na wsi (średnio 4,52 zgonów na 1000 urodzeń żywych wobec 3,24 w miastach). W kraju większą umieralność zaobserwowano także w grupie chłopców (4,40 wobec 3,56 wśród dziewczynek) oraz na terenach wiejskich (4,06 wobec 3,94 w miastach). W 2017 r. stosunkowo największe natężenie zgonów wśród niemowląt wystąpiło w powiecie konińskim (8,11), Kaliszu (7,99) oraz powiecie tureckim (7,68), a najmniejsze w powiatach wrzesińskim (1,11) i wągrowieckim (1,19). Prawie połowę przyczyn zgonów niemowląt w 2016 r. stanowiły stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym (45,6%; 54,4% w kraju), w tym zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu – 38,6% (43,3% w kraju). Drugą z ważniejszych przyczyn zgonów były wady rozwojowe wrodzone (44,3%; 34,8% w kraju).

Zjawisko nadumieralności mężczyzn znajduje odzwierciedlenie w parametrach trwania życia kobiet i mężczyzn. W województwie wielkopolskim w 2017 r. średnia długość życia mężczyzn wynosiła 74,1 lat wobec 74,2 lat w 2016 r. Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet było o 7,5 lat dłuższe niż mężczyzn (81,6 lat wobec 81,5 lat przed rokiem). W miastach mężczyźni żyli dłużej niż na wsi (o 1 rok). Kobiety w miastach żyły o 0,8 roku dłużej niż mieszkanki na wsi. Mężczyźni w województwie wielkopolskim żyli dłużej niż przeciętnie w kraju (74,0 lat), natomiast kobiety – krócej (81,8 lat).

Wykres 11. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat

Chart 11. Life expectancy at 0 age

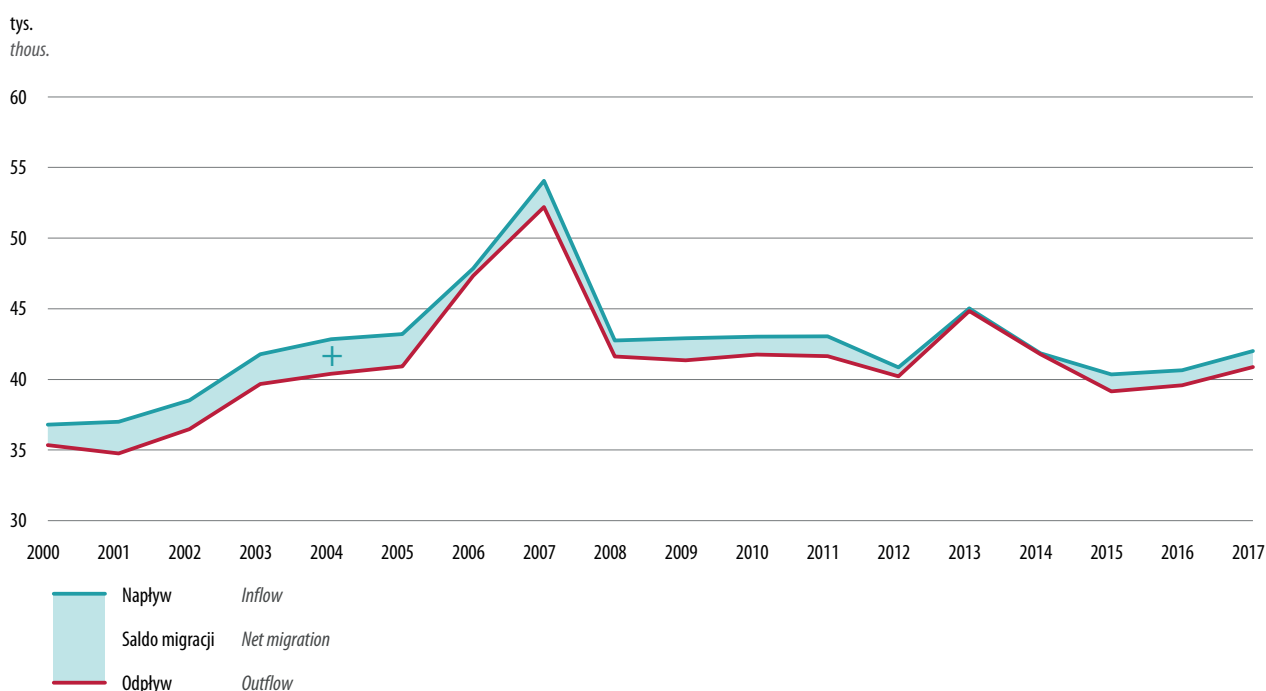

Migracje ludności

Migration of population

Czynnikami wpływającymi na spadek lub przyrost ludności na danym terenie są także migracje, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju i województwa – jak i zagraniczne. W 2017 r. poza granicami Polski osiedliło się na stałe 673 mieszkańców województwa wielkopolskiego, natomiast z zagranicy przybyło w tym czasie 801 osób. W ramach wewnętrznego ruchu wędrownego w miastach województwa wielkopolskiego w 2017 r. zanotowano napływ migracyjny obejmujący 17,3 tys. osób, a na wsi – 23,9 tys. osób. Odpływ migracyjny w miastach dotyczył 22,7 tys. osób, z których 15,0 tys. wyprowadziło się na wieś. Ze wsi wymeldowało się w tym czasie 17,5 tys. osób, a 9,8 tys. spośród nich przenieśli się do miast. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło +1015 osób (wobec +983 w 2016 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – miało ono wartość ujemną (-5405).

Wykres 12. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały
 Chart 12. Internal and international migration of population for permanent residence

Wśród osób zameldowanych i wymeldowanych na pobyt stały w ruchu wewnętrznym przeważały kobiety (napływ 52,4%, odpływ 52,6%). W przeliczeniu na 1000 ludności współczynnik salda migracji wewnętrznej w województwie wielkopolskim ukształtował się na poziomie +0,29 (+0,28 w 2016 r.), w miastach przyjął on wartość ujemną -2,84, podczas gdy na wsi wyniósł +4,06. Wliczając migrację zewnętrzną, saldo migracji stałej w 2017 r. wyniosło +0,33 (-2,77 w miastach i +4,06 na wsi). W kraju saldo migracji liczone na 1000 ludności miało mniejszą wartość (+0,04).

Największy napływ i odpływ migracyjny w ramach migracji wewnętrznych zanotowano w powiecie poznańskim (10,1 tys. wobec 4,5 tys. osób) oraz w Poznaniu (4,7 tys. wobec 6,7 tys. osób). Stosunkowo duża była w tych powiatach także różnica między napływem a odpływem w ruchu wewnętrznym (odpowiednio +5640 i -2047, a w przeliczeniu na 1000 ludności +14,94 i -3,79). Uwzględniając migracje zagraniczne, saldo migracji stałej wyniosło w powiecie poznańskim +5701, natomiast w Poznaniu -1869, co w przeliczeniu na 1000 ludności dało odpowiednio +15,10 i -3,46 (niższy wskaźnik miał Konin -5,09 oraz powiat kolski -3,73 i międzychodzki -3,48).

W ruchu międzywojewódzkim najwięcej osób przyjechało z województwa: kujawsko-pomorskiego (17,0% osób przybyłych na stałe), dolnośląskiego (14,9%) i zachodniopomorskiego (14,7%), natomiast wyjechało – do województwa dolnośląskiego (19,8%), mazowieckiego (13,7%) i kujawsko-pomorskiego (12,9%).

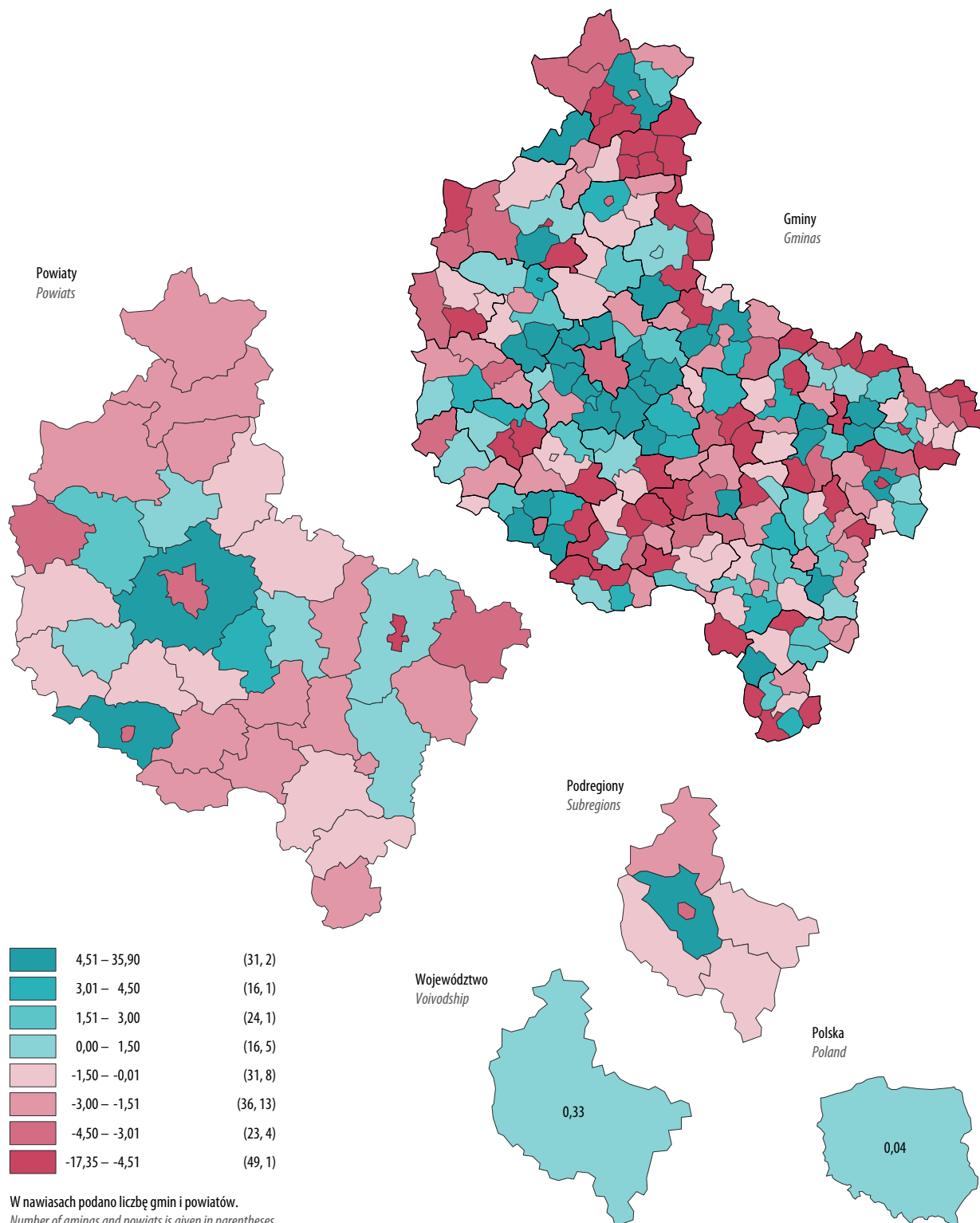
W końcu 2017 r. w województwie wielkopolskim na pobyt czasowy ponad 3 miesiące zameldowanych było 47,3 tys. osób, a czasowo nieobecne w miejscu stałego zameldowania były 46,3 tys. osób. W porównaniu z 2016 r. odnotowano spadek zarówno liczby osób, które zameldowały się na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (o 4,3% mniej), jak i liczby osób czasowo nieobecnych (o 2,9% mniej). Saldo wewnętrznych migracji na pobyt czasowy było dodatnie i kształtowało się na poziomie +1003 (wobec +1750 w 2016 r.), tj. średnio 3 osoby na 10 tys. mieszkańców (wobec 5 osób przed rokiem). Dodatkowo saldo migracji odnotowano w 16 powiatach województwa. Największą wartość salda wewnętrznych migracji na pobyt czasowy zaobserwowano w Poznaniu (+3853 osoby), natomiast najmniejszą w powiecie złotowskim (-499 osób).

Odmiennie niż w przypadku migracji wewnętrznych na pobyt stały, saldo migracji na pobyt czasowy było dodatnie w miastach (+7080 osób) i ujemne na wsi (-6077 osób). Na 10 tys. mieszkańców miast przypadało średnio 159 zameldowanych na pobyt czasowy (na wsi 108) oraz 121 osób czasowo nieobecnych (na wsi 146).

W końcu 2017 r. w województwie wielkopolskim w przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało, podobnie jak przed rokiem, 11 osób czasowo nieobecnych w związku z wyjazdem za granicę. Poza granicami kraju przebywało czasowo najwięcej emigrantów z powiatu tureckiego (124 osoby czasowo nieobecne na 10 tys. ludności), a także z powiatu międzychodzkiego (58) i pleszewskiego (31).

Mapa 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2017 r.

Map 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population by gminas, powiats and subregions in 2017

Typologia demograficzna według metody Webba

Demographic typology by Webb's method

Zestawienie wskaźników opisujących zjawiska demograficzne takie jak urodzenia i zgony oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne, które decydują o stanie i zmianach liczby ludności, czyli o przyroście rzeczywistym, pozwala określić stopień aktywności demograficznej jednostek terytorialnych. Podstawę typologii demograficznej według J. W. Webba stanowią przyrost naturalny i saldo migracji stałej przeliczone na 1000 ludności.

W zależności od znaku i wartości bezwzględnej obu współczynników klasyfikacja Webba wyróżnia osiem typów demograficznych (oznaczonych literami od A do H). Pierwsze cztery typy odnoszą się do jednostek aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się w wyniku: przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (A), przyrostu migracyjnego i jeszcze większego przyrostu naturalnego (B), przyrostu naturalnego i jeszcze większego przyrostu migracyjnego (C) oraz przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym (D). Cztery pozostałe typy oznaczają jednostki nieaktywne czyli wyludniające się wskutek: przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym (E), ubytku migracyjnego i jeszcze większego ubytku naturalnego (F), ubytku naturalnego i jeszcze większego ubytku migracyjnego (G) oraz przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym (H). W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe).

W 2017 r. województwo wielkopolskie, obok małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego i pomorskiego, znalazło się w grupie województw określonych jako aktywne demograficznie (w 2016 r. do tej grupy należały 4 województwa). W porównaniu z 2016 r. wielkopolskie zachowało swój progresywny charakter i pozostało w typie B. Wzrost liczby ludności był tu konsekwencją dodatniego przyrostu naturalnego przewyższającego przyrost migracyjny.

Znacznie bardziej złożony obraz aktywności demograficznej województwa ujawnia się w przekroju terytorialnym. W 2017 r. do kategorii aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się, kwalifikowało się 17 spośród 35 wielkopolskich powiatów (w 2016 r. 20 powiatów). W 8 powiatach wzrost zaludnienia nastąpił w wyniku zarówno dodatniego przyrostu naturalnego, jak i dodatniego salda migracji (typ B lub C). Były to powiaty: grodziski, kaliski, koniński, leszczyński, poznański, szamotulski, średzki i wrzesiński. Wśród powiatów o charakterze rozwojowym nie odnotowano typu D, podobnie jak w 2016 r. Natomiast w powiecie obornickim przy dodatnim przyroście naturalnym stwierdzono zerowe saldo migracji, stąd wystąpił typ przejściowy A/B. W 17 powiatach zmiany miały charakter regresywny (w 2016 r. 15 powiatów), przy czym w 4 z nich zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji były ujemne (typ F lub G). Takie parametry charakteryzowały m.in. 2 miasta na prawach powiatu: Kalisz, Konin oraz powiaty kolski i słupecki. Spośród powiatów reprezentujących typy depopulacyjne zaobserwowano mniej liczny typ G oraz dominujący typ H. Typ G charakteryzowały powiaty kolski, słupecki oraz miasto na prawach powiatu Konin (w 2016 r. 4 powiaty). Jednak zdecydowana większość powiatów wyludniających się należała do typu H. Przewaga ujemnego salda migracji nad dodatnim przyrostem naturalnym wystąpiła w 13 powiatach (w 2016 r. 9 powiatach): chodzieskim, czarnkowsko-trzcianeckim, jarocińskim, kępińskim, kościańskim, krotoszyńskim, międzychodzkiem, pilskim, pleszewskim, tureckim, złotowskim, w Lesznie i Poznaniu. Wśród powiatów o charakterze depopulacyjnym nie zaobserwowano typu E (podobnie jak w 2016 r.).

W porównaniu z 2016 r. swojego charakteru nie zmieniły łącznie 24 powiaty; 14 z nich pozostało w grupie aktywnych demograficznie (wśród nich powiaty o najwyższym współczynniku przyrostu naturalnego, m.in. poznański, leszczyński, średzki, śremski, nowotomyski, wągrowiecki), a 10 nadal miało charakter depopulacyjny (Kalisz, Konin, Leszno i Poznań oraz powiaty: jarociński, kolski, krotoszyński, międzychodzki, pilski i pleszewski). W porównaniu z 2016 r. 11 powiatów zmieniło swój status, z czego 3 powiaty (kępiński, kościański, złotowski) z typu A w 2016 r. na typ H w 2017 r., dwa powiaty z typu G na typ H (czarnkowsko-trzcianecki i turecki) oraz z typu A na typ B (grodziski i wrzesiński). Ponadto powiat gostyński z typu H na typ A, powiat chodzieski z typu F na typ H oraz powiat słupecki z typu H na typ G. W powiecie obornickim nastąpiła zmiana statusu z typu B na przejściowy typ A/B.

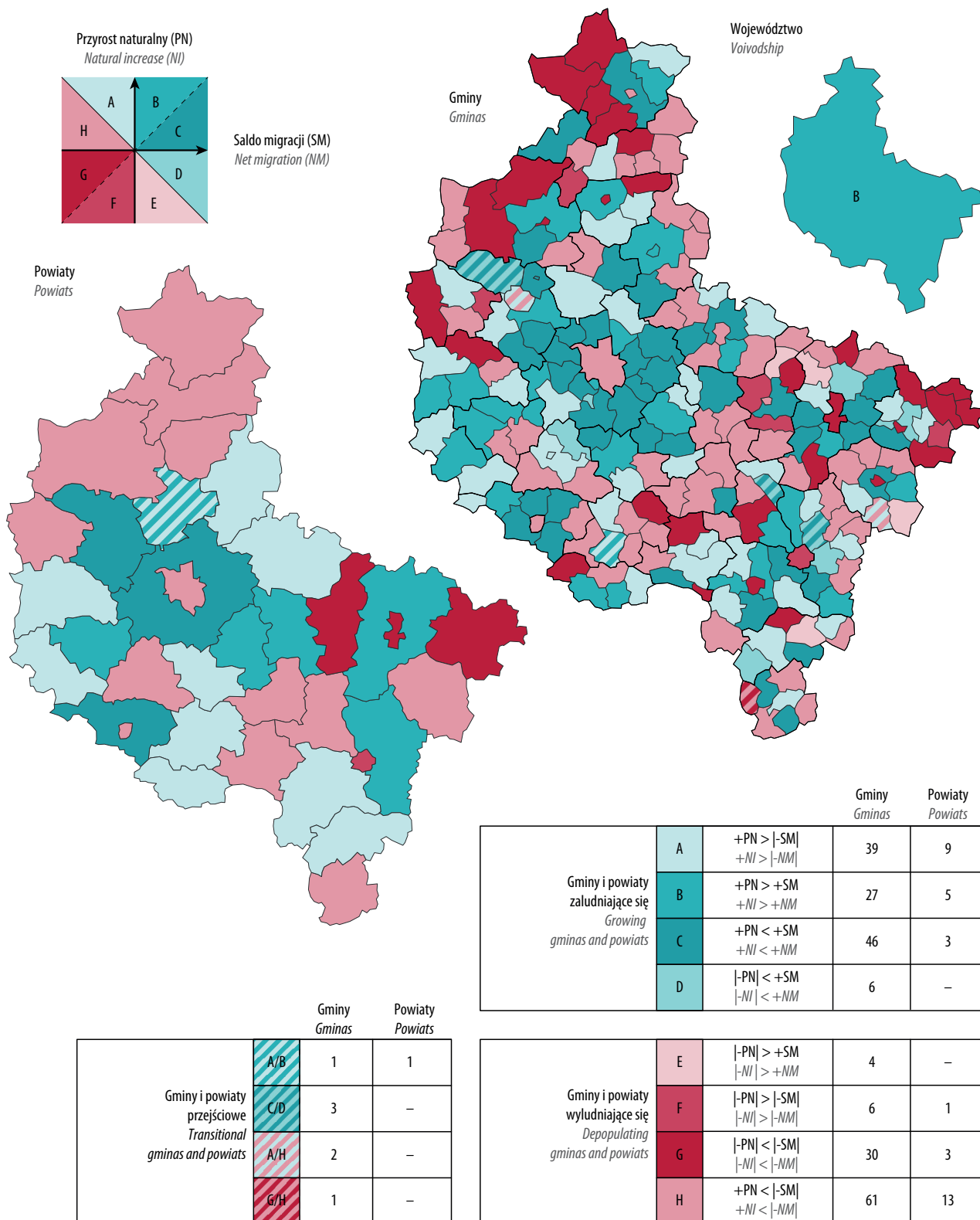
Typologia demograficzna wielkopolskich gmin dokonana według metody Webba pozwoliła wyodrębnić wszystkie typy aktywności (od A do H). Ponadto dla 7 gmin, gdzie jeden z parametrów miał wartość zerową albo wartości obu współczynników były równe, ustalono tzw. typy przejściowe. W 2017 r. większość gmin zakwalifikowano do rozwojowych, czyli zaludniających się, jednak różnica między jednostkami nieaktywnymi wynosiła 17 gmin. W 2016 r. przewaga aktywnych była mniejsza (109 gmin wobec 98 gmin wyludniających się). Przewagą przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym

(typ A) odnotowano w 39 gminach, tj. o 11 więcej niż w 2016 r. W tej grupie były gminy o stosunkowo wysokim przyroście naturalnym, m.in.: Odolanów (powiat ostrowski), Rozdrażew (krotoszyński), Jutrosin (rawicki), Wijewo (leszczyński) oraz Murowana Goślina (poznański). Dodatni przyrost naturalny jednocześnie z dodatnim saldem migracji (typ B i C) odnotowano w 73 gminach (podobnie jak w 2016 r.), w tym w gminach powiatu poznańskiego charakteryzujących się wysokim przyrostem naturalnym i dużym napływem migracyjnym, m.in.: Dopiewie, Kleszczewie, Komornikach, Kórniku, Rokietnicy, Tarnowie Podgórnym. Dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensującą ujemny przyrost naturalny (typ D) wystąpiło w 6 gminach (w 2016 r. w 8), a były to gminy: Czempień (powiat kościański), Kobyla Góra (ostrzeszowski), Koło (kolski), Opaków (kaliski), Puszczykowo (poznański) i Ślesin (koniński). W gminie Krobica (powiat gostyński) przy dodatnim przyroście naturalnym stwierdzono zerowe saldo migracji, stąd gmina ta została zakwalifikowana do typu przejściowego A/B. Dodatnie saldo migracji równocześnie z zerowym przyrostem naturalnym (typ przejściowy C/D) wystąpiło w gminach: Chocz (powiat pleszewski), Wronki (szamotulski) i Żelazków (kaliski). W gminach Kawęczyn (powiat turecki) i Ostroróg (szamotulski) wystąpiło zrównanie wartości przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji (typ A/H).

Spośród 101 wielkopolskich gmin zaliczonych w 2017 r. do wyludniających się, spadek liczby ludności w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego odnotowano w 40 gminach (w 2016 r. w 38), z tego w 36 równocześnie wystąpił ubytek migracyjny (typ F lub G). W tej grupie o najniższym przyroście naturalnym znalazły się m.in. gminy Chodów, Przedecz, Dąbie, Babiak i Kalisz. W 4 gminach: Dobra – w powiecie tureckim, Grabów nad Prosną – w ostrzeszowskim, Kleczew – w konińskim oraz Powidz – w słupeckim, ujemnego przyrostu naturalnego nie rekompensowało nawet dodatnie saldo migracji (typ E). Odwrotną sytuację, gdy ujemne saldo migracji nie było rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny (typ H), odnotowano w 61 gminach (w 2016 r. w 60). Było wśród nich 6 gmin miejskich (Gniezno, Leszno, Słupca, Piła, Poznań i Złotów) oraz 31 wiejskich i 24 miejsko-wiejskie, wśród których znajdowały się m.in. gminy o największym ubytku migracyjnym: Białośliwie (powiat pilski), Damasławek (wągrowiecki), Kłeczek (gnieźnieński) i Orchow (słupecki). W gminie Perzów w powiecie kępińskim spadek liczby ludności nastąpił wskutek ujemnego salda migracji, przy zerowym przyroście naturalnym (typ przejściowy G/H).

W porównaniu z 2016 r. 97 gmin województwa wielkopolskiego nie zmieniło swojego charakteru. Aktywnych demograficznie pozostało 48 gmin, a w grupie wyludniających się – 49 gmin. Charakter z rozwojowego na depopulacyjny zmieniły 22 gminy. Natomiast 26 gmin, wcześniej nieaktywnych demograficznie, zostało ponownie uznanych za zaludniające się. W grupie gmin zaludniających się pozostało 50 gmin, a 31 gmin uznano za wyludniające się.

Mapa 4. Typologia demograficzna gmin i powiatów według metody Webba w 2017 r.
 Map 4. Demographic typology of gminas and powiats by Webb's method in 2017

Uwagi metodyczne

1. Dane o liczbie ludności i strukturze zostały opracowane **metodą bilansową**, według następującego schematu:

Stan ludności na początek okresu (roku, kwartału)

+ urodzenia żywe

– zgony

+ zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału terytorialnego i z zagranicy)

– wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału terytorialnego i za granicę)

+ zameldowania na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (z innych jednostek podziału terytorialnego)

– wymeldowania z pobytu czasowego ponad 3 miesiące (do innych jednostek podziału terytorialnego)

+(-) przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych

= Stan ludności na końcu okresu (roku, kwartału).

Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w tej publikacji opracowano według krajowej definicji zamieszkania. Oznacza to, że bilans nie obejmuje osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy (bez względu na okres ich czasowego przebywania), natomiast ujmuje stałych mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności). Od 2010 r. podstawą (bazą wyjściową) bilansu są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2011 r., a dane składowe (urodzenia, zgony i migracje) pochodzą z rejestrów urzędów stanu cywilnego i biur ewidencji poszczególnych gmin oraz z rejestru PESEL.

2. Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności **w wieku produkcyjnym** wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata, i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat, oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.
3. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.
4. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.
5. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.
6. **Współczynniki reprodukcji ludności:**
 - **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
 - **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
 - **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
7. **Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
8. Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.
9. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.
10. Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjęto wyjściową przyczynę zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.
11. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

- 12. Migracje ludności** to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w połączeniu z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).
- 13. Saldo migracji** jest to różnica między napływem i odpływem ludności w danej jednostce administracyjnej (terytorialnej).
- 14. Typologia demograficzna według J.W. Webba** jest sposobem uporządkowania jednostek przestrzennych przy uwzględnieniu dwóch czynników rozwoju, tj. przyrostu naturalnego (PN) i salda migracji (SM). Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego oraz salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:
- I. Typy rozwojowe (przyrost liczby ludności):
- typ A: $+PN > |-SM|$ – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
 - typ B: $+PN > +SM$ – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
 - typ C: $+PN < +SM$ – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
 - typ D: $|-PN| < +SM$ – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny;
- II. Typy regresyjne (spadek liczby ludności):
- typ E: $|-PN| > +SM$ – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
 - typ F: $|-PN| > |-SM|$ – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,
 - typ G: $|-PN| < |-SM|$ – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,
 - typ H: $+PN < |-SM|$ – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.
- W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe). Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada wartościom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji stałej w badanym okresie.
- 15.** Z dniem 1 I 2017 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 VII 2016 r., Dz. U. z 2016 r. poz. 1134) nadano status miasta miejscowości Opatówek w gminie Opatówek, w powiecie kaliskim.
- 16. Współczynniki** dotyczące **ruchu naturalnego i migracji ludności** w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI); do 2009 r. – zameldowanej na pobyt stały. Współczynnik zgonów niemowląt jest liczony w odniesieniu do urodzeń żywych w tym samym okresie.
- 17. Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
- 18.** Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Szerszy zakres informacji o ruchu naturalnym i migracjach ludności oraz dane o stanie i strukturze ludności dostępne są na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl> → *Banki i bazy danych* – między innymi w bazie *Demografia*, w *Banku Danych Lokalnych* oraz w ramach *Platformy Analitycznej SWAiD – Dziedzinowe Bazy Wiedzy – Demografia*.

Szczegółowe wyjaśnienia metodologiczne dostępne są na stronie internetowej GUS w *Roczniku Demograficznym* (<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-demograficzny-2017,3,11.html>).

Methodological notes

1. Data on size of population have been prepared using the **balance method**, according to the following pattern:
Size of population at the beginning of the period (year, quarter)
 - + life births
 - deaths
 - + registrations for permanent residence (moving from other units of territorial division and from abroad)
 - deregistration from permanent residence (in connection with moving to other units of territorial division and abroad)
 - + registration for temporary stay above 3 months (moving from other units of territorial division)
 - deregistration from temporary stay above 3 months (in connection with moving to other units of territorial division)+(-) changes in population caused by administrative changes
= Size of population at the end of the period (year, quarter).

The data on the number and structure of population presented in this publication have been developed according to the national definition of residence. This means that the population balance does not include persons who have arrive from abroad for temporary stay (regardless of the duration of their temporary stay), but included permanent residents of Poland temporarily staying abroad (regardless of the duration of their absence). Since 2010 the basis of the balance are the results of the Population and Housing Census held on March 31, 2011, and component data (births, deaths and migration) comes from the reports of civil status offices, local registration offices of individual gminas and PESEL register.
2. The **working age population** refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.
3. **Median age** of population is a parameter determining the exact age, which half of population did not reach yet and the other half already exceeded.
4. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.
5. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45–49.
6. **Reproduction rates:**
 - **total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
 - **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be born by a woman, assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
 - **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.
7. **Natural increase of the population** means the difference between the number of live births and deaths in a given period.
8. **Infant** is a child under the age of 1.
9. Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).
10. Compiling data on causes of deaths, an initial **cause of death** was assumed. An initial cause of death is defined as a disease that occurred at the beginning of an illness period and led to death or as an injury or poisoning that resulted in death.

- 11. Life expectancy** is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.
- 12. Population migration** are movements of population connected with changing the place of residence (permanent residence or temporary stay) involving crossing the border of administrative unit of territorial division of Poland (internal migration) or the national border (international migration).
- 13. Net migration (the balance of migration)** is the difference between the numbers of inflow and outflow of population in a given administrative unit (territorial area).
- 14. Typology of population change proposed by J.W. Webb** is a way of ordering territorial units by taking into account two factors of development, i.e., natural increase (NI) and net migration (NM).
According to Webb's method, territorial units can be classified into one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of natural increase and net migration for permanent residence per 1000 population. Webb's classification distinguishes:
- I. Types of development (population growth):
- type A: $+NI > |-NM|$ – positive natural increase exceeds negative net migration,
 - type B: $+NI > +NM$ – positive natural increase exceeds positive net migration,
 - type C: $+NI < +NM$ – positive natural increase is lower than positive net migration,
 - type D: $|-NI| < +NM$ – positive net migration compensates for negative natural increase producing a net growth;
- II. Types of regression (population decline):
- type E: $|-NI| > +NM$ – negative natural increase is not compensated for by positive net migration,
 - type F: $|-NI| > |-NM|$ – population loss due to negative natural increase is large than caused by negative net migration,
 - type G: $|-NI| < |-NM|$ – population loss due to negative net migration is larger than that caused by negative natural increase,
 - type H: $+NI < |-NM|$ – negative net migration is not compensated for by positive natural increase.
- If absolute values of the rate of natural increase and the rate of net migration for permanent residence are equal or when the value of one of the rates is zero – additional (transitional) types are introduced.
A given unit is classified into a particular type by identifying the relationship between both variables using a coordinate system (as well as additionally introduced diagonal lines), where the axis of ordinates corresponds to values of the rate of natural increase and the axis of abscissas – values of the rate of net migration for permanent residence in a given period.
- 15.** On 1 I 2017 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 19 VII 2016, Journal of Laws 2016 item 1134) Opatówek was granted city status in Opatówek, in Kaliski Powiat.
- 16. Rates** concerning **vital statistics and migration** of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population actually residing given area (as of 30 VI); to 2009 – registered for permanent residence.
The infant death rate is calculated in relation to live births in the same period.
- 17. Relative numbers (indices, percentages)** are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
- 18.** Due to the electronic mode of data processing, in some cases component totals may differ from the amount given in the "total" field.

Broader scope of information on vital statistics and migration of population and data on size and structure of population are available on the Statistics Poland website <http://www.stat.gov.pl> → *Databases* – it can be found in the *Demography Base*, the *Local Data Bank* and on the *SWAiD Analytical Platform – Knowledge Databases – Demography*.

Detailed methodological information are available on the Statistics Poland website in the *Demographic Yearbook* (<http://stat.gov.pl/en/topics/statistical-yearbooks/statistical-yearbooks/demographic-yearbook-of-poland-2017,3,11.html>).